

2013 m. birželio 7 d., penktadienis

Nr. 23 (1037) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | K i n a s | F o t o g r a f i a

2

Baleto „Kūrybinis impulsas II“

4

„Paskutinė Krepo juosta“ OKT studijoje

5

Gintaro Zinkevičiaus meno projektas

Wim Botha, „Apibendrintas tremtinio autoportretas“
2008 m. Pietų Afrikos pavilionas

Jspūdžiai iš 55-osios Venecijos bienalės

6

Česlovo Lukensko „Mumifikatai“

7

Briano De Palmos „Nuodėminga aistra“

Violeta Urmana ir Modestas Pitrėnas

D. MATVEJEVO NUOTR.

Begalinės harmonijos dvelksmas

Vilniaus festivalio pradžios koncertas su Violeta Urmana

Laimutė Ligeikaitė

Šiemet jau tokie metai, kad be Wagnerio Lietuvoje ir pasaulyje – nė žingsnio. Nesenai nacionalinio operos ir baletų teatro sceną drebino Wagnerio savaitė, kurioje buvo pateiktas ir baletas pagal Wagnerio „Tristaną ir Izoldą“. I šį choreografinį pastatymą įterptos penkios Mathildos Wesendonck dainos – nuostabus Wagnerio vokalinės muzikos perlas. Dainavo Sigutė Stonytė. Susitikime su žūrovais kalbėdama apie Wagnerio atlikimo ypatumus, dainininkė galiausiai pasakė: „Pavyzdžiu Violetai Urmanai, kuri gyvena tame Wagnerio pasaulyje. Kai Violeta dainuos, ateikite paklausyti, kaip iš tikrujų turi skambėti ši muzika.“

Ir štai ši diena išaušo: birželio 3 d. Nacionaliniame operos ir baletų teatre Vilniaus festivalių pradėjo Violeta Urmana su Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru, diriguojušiu Modesto Pitrėnu. O koncerto programoje, gal ir sutapimas – ir

Mathildos Wesendonck dainos, ir Izoldos mirties scena iš operos „Tristanas ir Izolda“, ir dar Zyglindos pasakojimas iš „Valkirijos“, greta kurių prasmingai įkomponuotos simfoninės poemos: Richardo Strausso „Mirtis ir pragiedrėjimas“ ir šio žanro pradininko Lietuvoje – Mikalojaus Konstantino Čiurlionio „Miške“. Ši programa bus atlikta Lietuvos pirmininkavimo Europos Tarybai iškilmėse Briuselyje.

Ir, nors koncertą pradėjo Čiurlionis, pirmiausiai pažvelgti į Wagnerį. Poëtes Mathildos Wesendonck su tuožtinio, Wagnerio muzikos gerbėjo, šilko pirklio Otto Wesendoncko kvietimu Wagneris apsigyveno į dvare Šveicarijoje, Ciuriche. Cia, sakoma, kompozitorius beprotiskai išsimylėjo Mathildą. Manoma, jog meilės polėkis inspiravo Wagnerį atidėti savo darbą prie „Zygfrydo“ ir pradėti kurti aistringąją operą „Tristanas ir Izolda“.

Kaip rašoma literatūroje, aistra Mathildai išskyre Wagnerį su pirmaja žmona, nors nėra irodymų, kad Mathildos jausmai buvo tokie patys. Užtat Wagneris ją įamžino kaip poetę, pasauliu palikęs vieną ryškiausių vokalinų ciklų „Mathildos Wesendonck dainos“.

Atlikdama šias dainas, V. Urmanai ne šiaip dainavo, o tarsi išsipašakojo visą po ramybės šydu užslėptą sirdgėlą. Ramiai, neforsuodama,

NUKELTA | 3 PSL.

Antrojo impulso zonoje

Lietuvos choreografijos perspektyvos

Helmutas Šabasevičius

Lietuvos nacionalinio operos ir baletų teatro Baletu trupės meno vadovo Krzysztofo Pastoro iniciatyva atgaivinti Lietuvos choreografiją – sveikintina ir visokeriopai palaikytina. Pernai surengtas baletu artistų choreografinių projekto „Kūrybinis impulsas“ koncertas pranoko lūkesčius, bet impulsas taip ir liko impulsu – keli kūriniai buvo parodyti bendrovės „Puantas“ jubiliejuje, vienas kūrinys simbolisku pavadinimu „Belaukiant Godo“ – festivalyje „Naujasis Baltijos šokis 2013“, tačiau kūrybinės investicijos kol kas neatsipirko. Ir kažin ar greitai atsiplirkis, nes choreografija – menas, kuriam rastis ir nuosekliai plėtotis vieno dvejų impulsus neužteks. Ko gero, neužtektų netgi elektrošoko. Tai, kad pirminiams impulsui trūks ta erdvės, kurioje jis galėtų sukelti rezonansą, parodė antrasis naujų choreografijos darbų koncertas. Padrodyta dešimt šokio kompozicijų, dvi iš jų – svečių, dvi sukurtos šiuolaikinio šokio erdvėje dirbančių choreografų, likusių šešių autoriai – baletu artistai, tikslinė sumanymo, siekiančio pažadinti kūrybines trupės ambicijas, grupė.

Pirmoji kompozicija, kurios autorius – Andrius Žužalkinas, tiesiogiai susijusi su „Kūrybinio impulsu II“ įvaizdžiu: šviesos rate susipyntę kūnai išsisklaido erdvėje ir trumpai stabteli iš viršaus srūvančiu spindulių pluošte. Tačiau viltingą pradžią sekė gana eklektiška ir nevienodos meninės kokybės programa, o kai kurių epizodų choreografija pranyko vaizdo efektų šuoruose.

Nors Davido Isaaco Evanso „Šukės“ pagal Philipo Glasso muziką taip pat papildė projekcijoje sklandančios šaltos nuolaužos, pasirodė, kad kūrėjas jaučia muziką ir geba gana organiškai ją įkūnysti – šokėjosi

Grytė Dirmaitė ir Haruka Ohno gerai perteikė nepretenzingą, techniškai raiškią choreografo minties eiga. Tai buvo vienas iš nedaugelio epizodų, kuriuos žūrėti neprailgo, norėjosi labiau įsigiliinti į choreografinės mastynenos principus ir aiškintis jos prasmes.

Gretos Gylytės „Nežinomybė“ pagal Lino Strockio muziką pirmiausiai sudomino išradingais vizualiais efektais, bet nepiktnaudžiavo laiku, išnaudojo techninės šokėjų G. Dirmaitės, Ernesto Barčaičio ir Gedimino Bubelio galimybes.

Pernyko „Impulso“ favoritas Martynas Rimeikis šiek tiek sukūrė „Kelionę“ pagal Maxo Richterio muziką – nuosaikų, santūrų, stilinę darbą, kurio neskubrias, išorinio dekoratyvumo vengiančias plastines formas prasmėmis pripildė šokėjai Rūta Juodzevičiūtė, Živilė Baikštėtė, Davidas Ollero ir A. Žužalkinas.

Ž. Baikštėtė pasižiuto tigre ir pagal Chancha Via Circuito muziką sukūrė ekspresyvią kompoziciją „Feliformia“, kurią išsiautė pašoko Kristina Gudžiūnaitė ir Ignas Armanlis. Žmogaus-tigro įvaizdis, artimu planu akcentuotas ir vaizdo projekcijose, kostiumai, grimas, choreo- „Šukės“

grafinės grumtynės ir gaudynės iš šuolių bei akrobatių kombinacijų tuo pat metu vertė galvoti ir apie miuziklą „Liūtės karalius“, ir apie Kačių duetą iš „Miegančiosios gražuolės“.

Šokėja Vaida Šniurevičiūtė savo choreografiniams debiutui pasirinko mislingą pavadinimą: „Nejuokaukit, nėra žodžio Mes“. Pagal Jono Hopkinso muziką miglotą temą plėtojo ilgomis suknėlėmis apsilankusios Julija Turkina, Olga Lopatčenkova ir Agnė Steponkevičiūtė. Epizodui pristigo stilistinio nuoseklumo, judeisi organiškumo, aiškesnės vidinės dramaturgijos.

Pernyko „Impulse“ nostalgiką „Elegiją“ sukurės Igoris Zariavovas ši kartą turėjo kur kas daugiau mincių, bet, atrodo, jų nesuvaldė. Jo ir Olgos Konošenka pastatyta minutiūra „Tiktai tau“ pagal Jevgenijaus Tichonovo sumontuotą įvairią muziką labiau priminė televizijos šou, pasirodė eklektiška, be aiškesnio konceptualaus karkaso, perkrauta įvaizdžiaisiais (teigiamai herojė balerinai, iš laikrodžio švytuoklės nusileidžianti fatališka gražuolė palaidais plaukais, galiausiai iš palubijų pasiplantis juodų skutų šuoras).

Šiuolaikinio šokio choreografės Erikos Vizbaraitės „Vandenye“ pagal Ritos Mačiliūnaitės muziką sulėtintai judėjo Rūta Juodzevičiūtė ir Eligijus Butkus. Permatoma uždanga su joje atsispindinčiais raibuliais sukurė akvariumo sienos iliuziją, bet choreografijos lėtumas stokojo aiškesnės erdinės organizacijos, ryškesnių plastinių motyvų.

Baletu mokiusis Loreta Juodkaitė, išgarsėjusi savo koncentruotos jaunminės kalbos kūriniais, „Éjime“ pagal Tautvilo Gurevičiaus sumontuotą muziką kartu su Kristina Galytė, Agne Steponkevičiūtė, Karolina Rasa Šibikaite, Oriolu Figuerola ir Žilvinu Beniuševičiumi leidosi į lėtą saviškesnį kelionę – tai tema, būdinga daugeliui šiuolaikinio šokio ir teatro kūriniai. Artistai, panidamai į transcendentinių garsų koliažą, galbūt iš pajunta šios neskubios, lyg iš improvizuojamų judesių kuriamos kelionės skoni, tačiau kibiras, iš jo šliukštelimas vanduo, išsirengimas iš juodų kombinezonų kol kas nesulimpia į vidinės būtinybės paskatinę režisūrių ir choreografinių sprendimų seką.

Projekto svečiai ši kartą – tituluočių baltarusių menininkai Julija Diat-

M. ALEKSOS NUOTR.

ko ir Konstantinas Kuznecovas, kurie savo tévynainiams Aleksandrai Ivanovai ir Genadijui Žukovskiui, šokantiems LNOBT baletu trupėje, pagal Dulce Pontes muziką pastatė „Fado“. Tai jausmų choreografijos kūrinių, žinoma, pasakojantis apie meilę – iš ekspresyvių apskabinių, astringų pakėlimų, nutolimų ir finalinio prisiliejimo vienas prie kito. Epizodo emocinę gelmę perteikė aistringas balsas ir šokėjų išjautimas, o ne gana iliustratyvi, nors ir ekspresyviai parodyta choreografija.

Minorinių nuotaikų fone išsiskyré Olego Gabyšeo iš Sankt Peterburgo scenos vaizdelis „Macho“ pagal Ray Barreto muziką – choreografas ir šokėjas išlavintu kūnu ir efektingais judesiais, lyg televizijos talentų šou nugalėtojas, pasidalino patirtimi, kuo pasibaigia sumanymas čiulbant paukščiams atsisėdus ant kėdės paskaityti knygą.

Kaip ir pernai, gerą išpūdį paliko koncerto organizavimas (renginį režisavo Jelena Lebedeva ir A. Žužalkinas), reklaminė kampanija, išpūdingi plakatai. Programėleje – ilgas sąrašas žmonių, prisidėjusių prie „Impulso igyvendinimo“. Jų indėlis į projektą – labai didelis, galima sakyti, daugeliu atvejų netgi nusveriantis choreografines idėjas, todėl tenka atsiimti spaudos konferencijoje užduotą klausimą apie „Kūrybinio impulsu“ sklidą – ko gero, jokioje kitoje Lietuvos teatrinėje erdvėje visavertis projektų parodymas būtų neįmanomas. Tik vienas kitas kūrinys be papildomų vaizdo ar sceninių efektų galėtų tinkamai funkcionuoti, išsaugotų savo choreografines prasmes.

Pasibaigus koncertui paskelbtį „Kūrybinio impulsu II“ laureatai – jais šiai metais tapo „Kelionės“ autorius M. Rimeikis, taip pat baletu artistai G. Dirmaitė ir E. Butkus.

Anonsas

Naujas Lietuvos nacionalinio dramos teatro sezona

Lietuvos nacionalinis dramos teatras pristatė ateinančio 74-ojo sezono naujienas. Iki Naujuųjų metų planuojamą parodysti daugiau kaip 100 repertuarinių spektaklių ir išleisti tris premjeras. Po Naujuųjų teatro repertuarą papildys dar trys nauji spektakliai, tarp kurių – LNDT ir šiuolaikinio Europos teatro „Hotel Pro Forma“ (Danija) kuriamas naujos kartos spektaklis jaunimui.

73-ajį sezoną LNDT užbaigia gatstrolėmis Europos nacionalinių teatrų festivalyje Varšuvoje. Oskaras Koršunovo režisueras spektaklis „Išvarymas“ birželio 7 ir 8 d. bus parodytas „Teatr Narodowy“ scenoje. Festivalyje taip pat dalyvaus Vienos „Burgtheater“, Stokholmo „Dramaten“ ir Sankt Peterburgo Alekandros teatrai.

„Naujajame sezone daugiau dėmesio skirsime istorijai. Kaip ji for-

muoja mūsų dabartį? Ką norime ir ko nenorime prisiminti? Kokių prakties vertybų pasigendame dabartuje? Šiuos klausimus įvairiai užduos trys nauji spektakliai, vienaip ar kitaip interpretuojančios istorinę atmintį. Pakviečiau tris skirtingu kartu užsienio režisierius iš Danijos, Latvijos ir Suomijos. Tikiuosi, jų spektakliai sujudins teatro kūrybinę kraujotaką ir suteiks žiūrovams naujų meninių įspūdžių. Keičiasi nacionalinės dramaturgijos festivalio „Versmė“ formatas. Užuot rengej pjesių idėjų konkursą, teatras užsakė trims jauniems jau žinomiems lietuvių dramaturgams parašyti teatrui po pjesę. Nuo pat rašymo pradžios kūrybiniam procese dalyvauja ir režisieriai, kurie reng pjesių pristatymus. Sékmgingiaus iš jų taps spektakliais. Apskritai ateinantį sezono teatre turėtų atsirasti daugiau jaunos kūrybinės energijos, skatinančios teatrą toliau eiti atsinaujinimo keliu“, – taip ateinančią 74-ąjį LNDT sezono pristato jo menininkas Audronis Liuga.

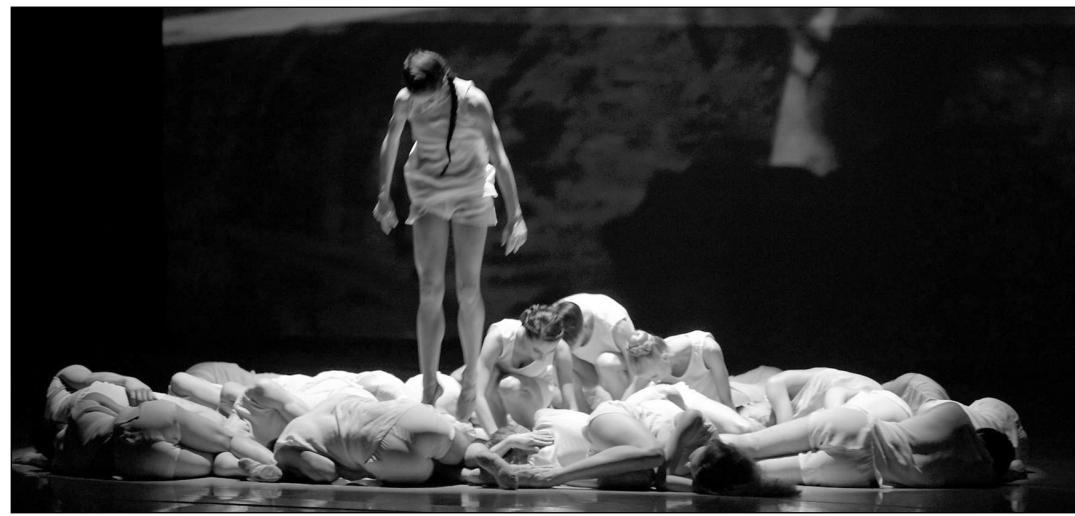
74-ajame sezone LNDT žiūrovus pakvies į šešias premjeras. Sezoną pradės lenkų dramaturgo Tadeuszo Slobodzianeko pjesės „Mūsų klasė“ pastatymas, jį režisuoja Yana Ross. „Mūsų klasė“ suveda skaitytojai ir žiūrovą akistaton su Holokausto patirtimi, priartina jo nežmoniškumą ir siaubą bei diagnozuoją negyjančią psychologinę ir socialinę traumą. Spektaklio premjera įvyks rugpjūčio 20, 21 dienomis. Kita pirmosios sezono pusės premjera – Jono Vaitkaius režisuoja Kazio Binkio „Atžalynas“. Chrestomatinę pjesę Vaitkus žada perskaityti savaip – nesistengdamas jos sušiuolaikinti, bet žvelgdamas į joje vaizduojamus motyjus ir mokiniai santykiai iš istoriinio laiko perspektyvos. „Skaitant Binkio pjesę ypač ryškiai galima jausti jos transliuojamas vertės – moralę, jaunesnio pagarbą vyresniams, tai, kas šiandien yra daugiau ar mažiau užmiršta ar paminta. Tai labai nuoširdi, nereikalingų pretenzių neturinti pjesę, todėl nesinori ją statant naudoti modernizmą ar

šokiruojančias teatrines priemones. Statant ši spektaklį norisi emociskai ir dokumentiškai grįžti į pjesės laiką ir pažvelgti į jį šiandienos šeisoje“, – teigė režisierius J. Vaitkus. I „Atžalyno“ premjerą teatras pakvies lapkričio 8, 9 dienomis. Dar vienas spektaklis, gimstantis istorijos ir dabarties sandūroje – tai latvių ir lietuvių jaunujių menininkų projektas darbiniu pavadinimu „Sausio 13“, kurį režisuoja jauniausios latvių teatro kartos lyderis Valteris Siliš. Spektaklio dramaturgija bus kuriama per repeticijas iš istorinių įvykių liudininkų pasakojimų, dokumentų, pačių spektaklio kūrėjų prisiminimų. „Sausio 13“ premjera įvyks 2014-ųjų vasario 22 ir 23 dienomis.

Būsimą LNDT sezono papuoš skandinaviškas akcentas. Bus pristatyta danų, išlandų, suomių, norvegų naujoji dramaturgija ir teatras. Skandinaviškajį sezono ciklą spalio 12, 13 d. pradės režisierius Gyčio Padegimo kamerinio spektaklio „Nuošaly“ premjera pagal išlandų dramaturgo Sigurduro Pálssoną

pjesę. Balandžio 25, 26 d. ji užbaigas naujosios kartos suomių režisierės ir dramaturgės Saaros Turunen spektaklis pagal pačios sukurtą pjesę „Broken Heart Story“. Lapkričių įvyks norvegų dramaturgo Arno Lygre tarptautinį pripažinimą pelniusios pjesės „Aš išnykstu“ pristatymas. Svarbiausias šio neformalaus ciklo renginys – danų režisierės ir „Hotel Pro Forma“ vadovės Kirsten Delholm spektaklis „Cosmos+“ su lietuvių aktoriais ir jaunais muzikos kūrėjais. Kiekvienas „Hotel Pro Forma“ pastatymas kuriamas menų sintezės pagrindu – Jame susilieja vizualiųjų menų, architektūros, muzikos, kino, literatūros, mokslo ir skaitmeninių medijų išraiškos formos. „Cosmos+“ yra bandymas sukurti naujos kartos spektaklį jaunam žiūrovui, paremtą moksliškais visatos tyrinėjimais ir meninės vaizduotės poezija. Spektaklio „Cosmos+“ premjera Didžiojoje salėje įvyks 2014 m. kovo pabaigoje.

LNDT INF.

Begalinės harmonijos dvelksmas

ATKELTA IŠ 1 PSL.

vengdama išorinės vaidybos, dainininkė išgavo subtiliausius emocijinius niuansus, o jai jautriai ir labai nuoširdžiai stengėsi talkinti orkestras. Ypač prasmingai suskambėjo daina „Im Treibhause“ („Oranžerijoje“), kurioje dainininkė atskleidė visą psychologinį poezijos gylį, o tam padėjo kokybiškai suskambėjęs orkestro *piano*, nuosekliai plėtojamos dinaminės bangos. Dramatiškoje dainoje „Schmerzen“ („Kančios“) V. Urmanai parodė „vagnerišką“ balso jėgą, o „Träume“ („Svajos“) atskleidė šviesios melancholijos gaidas. Buvo reta proga pajusti tai, jog dainininko balsas gali turėti ne tik „spalvą“, bet ir išgauti pašviesėjimo ar patamčijimo niuansus. Be to, V. Urmanai ne tik paneigė legendą apie siūl dainų „nepatogumą“ balsui, bet ir neseniai susitikime paaikiino jų fenomeną. Dainose vyrauja vidurinės diapazonas, nėra aukštų natų, kaip ir daugelyje „aukšto dramatizmo“ (*Hochdramatische*) partijų remiamasi viduriu. Tad jei dainininkas neturi išvystyto vidurinio registro, jam yra sunku. „Man jas dainuoti patogu“, – sakė V. Urmanai.

Didingai, su orkestru (dažniausiai dainos atliekamos su fortepijuonu) atgijęs pilnas ciklas „Mathildos Wesendonck dainos“ su paskutiniu posmu („Kad jos galėtu augti, žydėti / Svajingai skleisti savo aromatą, / Švelniai nublukti ant tavo krūtinės / Ir pasinerti į savo kapą“) vėl nugrimzdė į, ko gero, ilgalaike nebūtį mūsų scenose.

O Wagneris, praėjus minėtomams aistroms, netrukus sutiko Ferenzu Lisztu dukrą Cosimą, savo draugo Hanso von Bulowo žmoną. 1865 m., kai įvyko „Tristano ir Izoldos“ premjera (tam pačiam Bulowui diriguojant), Wagneriu ir Cosimai gimė dukra, kurią jie pavadino Isolda...

Koncerto kulminacija tapusi Izoldos mirties scena („Liebestod“) iš operos „Tristanas ir Izolda“ leido pajusti ypač retą darną scenoje – turinio, skambėjimo, atlikimo, skonio, profesionalumo darną. Orkestras pasistengė, kad scenos įzangoje skambėjė įvairių leitmotyvų gijos, meilės dueto tematika, ižymusis „tristaniskasis akordas“, pradėjės „begalinės harmonijos“ revoliuciją, tembrų bei dinamikos poziūriu būtų subbalansuoti, raiškūs, o ištisinės plėtotės muzikos audinys niekur netrūkinėtų ir neišsisemtų. Cia, greta visas jėgas atidavusių muzikantų, didelė dalį nuopelnų priskirčiau dirigentui M. Pitrėnui, kuris jau ilgus metus interpretuoja Wagnerio kūrinius ir gerai jaučia jų dvasią bei stilistiką. Orkestras padėjo ir dramatiškai sukrečiančiam V. Urmano – Izoldos išsisakymui, paremtam balsu sutelktumu, išjautimui. Ne veltui V. Urmanai ne tik iš patriotinių paskatų pareikalavo, kad šią sudėtingą koncerto programą diriguotų lietuvis dirigentas ir būtent M. Pitrėnas (Briuselyje jai buvo siūlyti kitų šalių garsūs dirigentai). Sulig paskutiniu dramatišku V. Urmano pianissimo ir kulminacijai orkestro akor-

Violeta Urmana

D. MATVEJEVO NUOTR.

dais jau buvo galima pasidžiaugti įvykius ir pavykus dvių Wagnerio interpretatorių susitikimui. Jaučiai, kad V. Urmanai Izolda tikrai išsimelkusi į visas balso (ir gal net sielos) kerteles, yra nuoširdžiai jos mėgstama ir plačiai pasaulyje atliekama partija, o M. Pitrėnui su Nacionaliniu simfoniniu pagal jėgas jai sudaryti vertą draugija. (Beje, audiengais publikos aplodismentais išprāstytais bisas – nedidelė Zyglindos scena iš „Valkirijos“ – V. Urmanai pavyko kur kas geriau nei antrą koncerto dalį pradėjės Zyglindos pasaikojimas, sudaręs kiek „itrūkusio“ muzikinio audinio išpūdį.)

Jeigu pažvelgtumėme į kitą programos autorų – Richardą Straussą, jau peržengusį amžių sandūrą – jo ryšys su Wagneriu itin ryškus. Ne tik todėl, kad ilgus metus jis dirigavo Bairoito festivaliams, bet ir kūrybos, netgi bendravimo su Wagnerio šeima požiūriu (rašoma, jog Cosima Wagner netgi piršo Straussui savo dukterį Evą).

Pirmają savo operą „Guntram“, akivaizdžiai paveiktą „Parsifalio“, R. Straussas paskyrė Wagnerio atminimui. Wagneriškai simfonizuotomis laikomos ir operos „Dafnė“, „Danaos meilė“. Beje, didelė R. Strausso gerbėja V. Urmanai pripažino, jog yra dainavusi tik „Ariadnėje iš Naksos“, meilės dueto tematika, ižymusis „tristaniskasis akordas“, pradėjės „begalinės harmonijos“ revoliuciją, tembrų bei dinamikos požiūriu būtų subbalansuoti, raiškūs, o ištisinės plėtotės muzikos audinys niekur netrūkinėtų ir neišsisemtų. Cia, greta

visas jėgas atidavusių muzikantų, didelė dalį nuopelnų priskirčiau dirigentui M. Pitrėnui, kuris jau ilgus metus interpretuoja Wagnerio kūrinius ir gerai jaučia jų dvasią bei stilistiką. Orkestras padėjo ir dramatiškai sukrečiančiam V. Urmano – Izoldos išsisakymui, paremtam balsu sutelktumu, išjautimui. Ne veltui V. Urmanai ne tik iš patriotinių paskatų pareikalavo, kad šią sudėtingą koncerto programą diriguotų lietuvis dirigentas ir būtent M. Pitrėnas (Briuselyje jai buvo siūlyti kitų šalių garsūs dirigentai). Sulig paskutiniu dramatišku V. Urmano pianissimo ir kulminacijai orkestro akor-

riško aistringumo sinteze.

„Mirtis ir pragiedréjimas“ (1889) – trečioji Strausso simfoninė poema, kurioje perteikiama mirštančiojo agonia ir iškilmingai mistiška pomirtinio gyvenimo apoteozė. Ši Strausso sugalvota programa vėliau tapo populo ir muziko, gero kompozitoriaus draugo Alexanderio Ritterio eilėmis, kurias Strausas išdėjo į partitūrą.

Simfoninės poemos tematikai įtaikos turėjo Arthuro Schopenhauerio idėjos. „Mirties filosofija“ tuo metu buvo madinga tarp vokiečių intelektualų. Čia vėlgi galime atrasti paralelių su „Tristano ir Izolda“, kurios fabuloje šmékščioja nemažas Schopenhauerio šečelis. Tačiau, kai taip nei Schopenhaueris – mirties apoletas, Straussas aukština gyvenimą, nors ir tokiam kontekste.

Būtent vitališkasis aspektas vyrauso M. Pitrėno parengtoje poemos interpretacijoje. Svarbių temų pradėjo švariai ir lygiai skambantis obojus, skaidrumo pridėjo arfa. Raiški styginių linija, neišsiokantys mušamieji ir kaip niekad susitelkę variavimai patikimai ir darniai prateisė plėtojamą dramaturgiją, nuosekliai augino kulminacijas, kurių netrūko sudėtingame ir ilgame kūrinyje. Interpretacija pasižymėjo sodrumu, jėga, tačiau nebuvo pamirštas ir tyliju epizodus subtilumas. Dirigentui pavyko aprépti kūriniu visumą ir įtikinamai perteikti šio romantizmo dvasią alsuojančio simfoninio audinio grožį. Tai bus tikrai solidus akcentas nacionalinio simfoninio orkestro repertuare.

Turint omeny svarbų momentą, jog Vilniaus festivalių pradžiusių programą atstovaus Lietuvos kultūrai pirmininkavimo Europos Tarybai pradžios iškilmėse, norisi pridėti ke lis štrichus šia tema. Kaip sakė festivalio vykdomoji direktorė, Lietuvos nacionalinės filharmonijos generalinė direktorė Rūta Prusevičienė, programa buvo kruopščiai apmastyta ir derinta su iškilmių rengėjais Briuselyje (Palais des Beaux-Arts de Bruxelles). Šie, perspėjė, jog Briuselis išleplintas pačių garsiausiu atlikėjų vardų, paklausė „kā jūs galėtumėte pasiūlyti?“, tačiau, pamatai Violetos Urmanos pavardę ir tokią programą, tuo pat ją patvirtino.

užsimena apie „Miške“ esančius te-mų darinius, salygiškus „miško leitmotyvus“ kaip „vėjas“, „nerimas“, „ilgesys“: „Tas įvairovės ir vienybės santykis gana subtilus, ir jis atskleisti – kartu su partitūros spalvingumu, ištisine, lanksčia formos dinamizacija – turbūt svarbiausias dirigento interpretatoriaus uždavinys.“ Belieka tikėtis, jog dirigentas dar „pašliuos“ šią poemą arba galbūt imsis redaguotus versijos.

Tiesa, Vilniaus festivalių, o juolab tokią progą kaip pirminkavimo Europos Taryboje pradžios iškilmės bei kiti tarptautiniai renginiai, be abejonių, būtų papuošusi ir šiuolai-kinio lietuvių autoriaus kūrinio premjera. Turėdami tikrai iškilių kūrėjų, galėjome ir festivalio kontekste, ir vėliau Europai priminti turį modernios ir įdomios šiuolaikinės muzikos. Neabejoju, kad gavę tokią progą, pavyzdžiu, estai, tikrai išnau-dotų savo Arvo Pärtį ir kitus žyminius, pateikdami europietiškai ir kartu savitą šalies kultūros įvaizdį. Mes turime ne ką prasčiau, tik bijau, kad progą plačiai ir ryškiai pri- statyti būtent šiuolaikinę lietuvių muziką ši kartą, deja, praleidome.

Sugrįždama prie pakylėtos Vilniaus festivalio pradžios koncerto dviasios ir vis dar džiaugdamasi, kad, neseniai atlakius ištišą spektaklių maratoną Paryžiuje, Violeta Urmanai rado jėgų papuošti šį koncertą iškiliausiais Wagnerio operų epizodais, galiu paminėti ir tai, jog dainininkė su Izolda neatsisveikina. Karališkojoje Alberto salėje Londono pavyzdžiu, nei Rodionas Ščedrinas su Žalgirio mūšio sakmėmis (kaip 2009 m. „Vilnius – kultūros sostinė“ ir 2010 m. Vilniaus festivalio atidarymo atvejais), nei koks kitas pasaulinius autoritetas, kas tiesiog automatiškai Europos akysė užvilk-tų kultūros konvencionalumo rūbą. Tiesa, ši vaidmenį puikiai atlieka kitų programos autorai, tad gali atsi-rasti vietas ir „nežinomam“ Čiurlioniui. Tačiau jis garsinti plačiau yra tiesiog būtina (gaila, kad daugelis įvairių progų jis parodyti praėjo ne-išnaudotos).

Beje, sumanyta pateikti būtent autentišką Čiurlionio „Miške“ partitūrą, nors dėl tokio sprendimo drėsčiau paabejoti. Koncerte išbandytas tokis kūriniu variantas ne iki galu pasiteisino. Partitūra kiek ištęsta (Čiurlionis tik po metų pradėjo studijuoti Leipcige ir giliintis į to paties R. Strausso partitūras), o šiuo kūriniu koncertą pradėjės ir pirmojo jaudulio dar neįveikęs orkestras nepademonstravo reikiamo skambesio švarumo, dinamikos balanso. Jautėsi, jog ir dirigentas dėjo dideles pastangas kaip nors apjungti medžiagą ir perteikti kiek įmanoma spalvingesnį bei sodresnį paveikslą. Manyčiau, kur kas geriau skambėtų Teisūčio Makačino „Miške“ redakcija, kurioje, be kupiūrų, leidžiama lengviau „alsuoti“ visiems kūriniui dramaturgijos elementams. Ojie labai įdomūs. Vytautas Landsbergis

Kaip apgauti vienatvę

Oskaro Koršunovo „Paskutinė Krepo juosta“ OKT studioje

Kristina Steiblytė

Ilgai lauktas pavasaris neatnešė trokštost atgaivos. Net ir teatras į varšarą išlydėjo ne pačiomis džiugiausiomis natomis. Kai kurie teatrai nuliūdino pasikartojančiu alergijos kūrybiškumui priepliuoliu, o kiti – tiesiog pasirinkę širdį draskančias dramas. Tarp pastaruju ir OKT, pasutinėmis gegužės dienomis parodės paties Oskaro Koršunovo režisuerotą spektaklį „Paskutinė Krepo juosta“.

„Paskutinė Krepo juosta“, drama apie nugyventą gyvenimą, pasirinkimus, kuriais nesididžiuojama, prievolet gyventi su pracitimis ir be ateities, regis, vienas skaudžiausią ir liūdniausią Samuelio Becketto kūrinių. Ir čia netrūksta autoironijos, sukurtas kiek komiškas personažas, tačiau visas juokingas elgesys dramoje pamažu tampa tragiskas, o kiekvienas ekscentriškas veiksmas išgyja naują prasmę – tai, kas iš pradžių juokino, tampa patirties, savo paties pasirinkimui prislėgtos senovyras vienintelį būdą būti, ir gal net ne gyventi, o egzistuoti laukiant pabaigos. Tokia slogi atmosfera neblagai dera su visai neseniai režisierius pastatyta Justino Marcinkevičiaus „Katedra“. Spektaklius jungia ne tik dramose išrašyta stipri pabaigas, pasidavimo atmosfera, bet ir, pavyzdžiu, tekstu išprovokuota scenos erdvės tamso.

Juozas Budraitis žiūrovus pasitinka tamsioje salėje, kur vienintelis šviesos šaltinis yra stalinė lempa. Kamerinėje OKT studijos erdvėje užtenka tiek šviesos, kad būtu ap-

švestas Krepo stalas ir sukurta intimi bei gana jauki aplinka. Prieteimoje išsaitisius žiūrovams, iš vietas pajuda jau buvęs neramus Budraitis-Krepas ir spektaklis prasideda. Pasirinkta Krepo personažo interpretacija sukelia dvejopus jausmus. Viena vertus, elgdamas tarsi suvaikejės, ekscentriškas ir gerokai kvaistelėjės seniokas jis kiek erzina, kita vertus, klausydamas savo tekstu arba ēmėsis išrašinti atrodo esąs viškai sveiko proto, kritiškas ir jaut-

pasislėpęs už užuolaidos, ir sviedžia banano žievę tiesiai į žiūrovus (o jei žiūrovai pasitaiko nevirkrūs – ir patako į kurį nors iš jų).

Vientisumo pritrūksta ne tik pačiam personažui, bet ir jo santykii su žiūrovais. Kai kuriose scenose į žiūrovus einama tiesiai, kitose – apsimetama, kad jie pranyko už stalinės lempos apšvičiamos erdvės likusioje prietemoje. Gal ir iš tiesų klausantis savo balso išrašo žiūrovai, kaip prietemą užpildančios būtybės,

kuriame aktoriai tikslingai manipuluoją atlikėjo-suvokėjo santykio taisiesiogiai kreipdamiesi, tai pereidami prie personažų tarpusavio bendravimo. „Dugne“ tokis mišins kur kas labiau pateisinas ir turėjo ne palyginti stipresnį efektą jau vien todėl, kad provokavo žiūrovus spektaklyje dalyvauti kiek kitu nei išprasta būdu, priešingai nei saugiai išprastą vujeristišką vaidmenį prisiešius žiūrovus tamsoje iškursoti palikęs Krepas.

Stipresnį efektą turėjo ir tiek pat kulkli, tačiau savo būtinumu lengviai įtikinanti „Dugne“ scenografija. Ir nors „Paskutinėje Krepo juosteje“ nekiilo abejonių dėl Krepo stalo, kick savotiškai atrodė ir skrynuotė bananams, ir už publikos išrengtas Krepo baras, verčiantis aktorių vis prabėgti tarp žiūrovų, ir ant sienos kabantis juodas rutulis, greičiausiai nurodantį juodą guminį svininuką, laikytą Krepo jo motinai mirus. Regis, ši kartą Dainius Liškevičius neatsispyrė pagundai pridėti nelabai reikalingų papildomų akcentų. Nors kai kurie smulkesni sprendimai atrodo tikrai pasiteisinę ar bent pateisintys kai kuriuos režisūrius sprendimus. Pavyzdžiu, Krepo drabužiai: iš po sunkaus palto kyšantys šviesūs apdarai, primenantys pižamą. Sukurta išvaizda paprasta, atitinkanti ir dramos, ir spektaklio dvasią, be to, padedanti pateisinti Krepo kaip kvaistelėjusio senioko išvaizdą, nes tokia apranga sukuria išpūdį, tarsi Krepas būtų gydymo ištaigoje arba iš jos pabėgęs. Smulmena, tačiau aktoriui būnantai taip arti negalėjusi likti nepastebėta, be

to, taip pat prisidėjusi prie kvaistelėjusio senioko išpūdžio kūrimo, pasirodė besas aktoriaus mūvimas auksu žiedas: tarsi tas, kuris sąmoningai atsisakė žmogiškų santykijų, vis dėlto (nostalgijos ar pamėsimo vedamas) nusprendė nešioti ženkla, nurodantį ne vienatvę.

Kiek nuvylė spektaklio pabaiga. Kitai nei pjesėje, kur Krepas dar kartą pamégino išrašyti savo balsą, spektaklyje jis mirė pasidavęs – tuo metu, kai sustingęs klausėsi teksto apie praėjusius geriausius savo metus, kai „dar buvo šiokia tokia laimės galimybė“. O jo atsisveikinimas su gyvybe palydėtas ir vėl, tik dabar jau visiškoje tamsoje, besiskančio jo paties pasakojamo atsisveikinimo su meile. Tokia pabaiga labai humaniška, baigiant personažo kančias ir, bent jau seniai tinkamai nebefunkcionuojančiam kūnui, siekiantį ramybęs. Tačiau taip pat dėl tokios pabaigos spektaklyje nebelieka beketiško absurdo: situacijos, kurioje klausantis, kaip atsisveikinta su meile bei laimės galimybe, norima atsisveikinti su gyvenimu, bet pabaigą pasieka tik išrašai.

Ši spektaklio pabaiga vis dėlto atrodo kur kas taiklesnė nei „Katedros“: nors Krepo nebéra, jo kūriniai (ne tik beveik neišpirktą knygą, bet ir, žinoma, sau pačiam susikurtas juostose užfiksuotas gyvenimas) lieka. Jie kankinasi tokie pat nereikalingi kaip ir jų kūrėjas. Kaip ir dramos personažui kuriant savo gyvenimą, taip ir kuriant ši spektaklij, regis, ne visi padaryti sprendimai pasiteisino. Tačiau atsisveikinimo atmosfera sukurta ypač įtikinamai.

Juozas Budraitis

D. MATVEJEVO NUOTR.

rus. Tarsi tai būtų dvi asmenybės, kurios kažkokiu būdu išskirė vienam personaže. Ir nors aktoriaus partis bei gebėjimai dirbtį scenoje neabejotini, vis dėlto spektaklio metu nuolat atrodė, kad vaidinami du personažai, kuriems pritrūko kažkokios jungties, leidžiančios suvoki, kad tai tas pats Krepas ir susimąstęs klausuo, ir iširėmęs kampe dejuoja, ir graužia bananą pusiau

gali pranykti, galbūt jų funkcija tebuvo tamsoje sėdėti ir padėti Krepu nesijausti vienam („kai aplinkui taip tamsu, aš jaučiuosi ne toks vienias“). Bet jis prie tų vienatvės apgaudinėjimui reikiamų šmékli eina, su jomis savotišku būdu bendrauja, tad jaustis tiks šešeliu ar banano žievės taikiniu nebepavyksta. Čia ganėtinai lengva pastebėti ryšius su toje pačioje erdvėje vykstančiu „Dugne“,

lio asmenybės – chorvedžiai Vaclovas Augustinas, Vakaris Laurnas Lopas, Povilas Gylis, Česlovas Radžiūnas ir dabartinis „Ažuoliuko“ meno vadovas Vytautas Miškinis. Choro iškūrimo ir suklestėjimo istorija taip pat nuskambės iš pirmų lūpų – prisiminimais dalinisis H. Perelsteino bendražygiai, garbieji Juozas Domarkas ir Saulius Sondeckis.

Specialiai šiai progai kompozitorius Laimio Vilkončiaus ir poeto Juliaus Kelero kūrinių „Jeigu“ atlikis „Ažuoliuko“ vyrų choras. Maestro atminimą taip pat pagerbs solistai Rafailas Karpis, Ignas Misiūra ir Arūnas Malickėnas.

Sudėtingoje H. Perelsteino biografijoje ryškiausias nuopelnas ir vieno gyvenimo svajonės išsiplėdymas – du auksiniai dešimtmiečiai kuriant „Ažuoliuką“, užgožiantys jaunystėje išgyventą tremtį, vėlesnį persekiojimą ir priversti emigraciją į Vakarus. Be daugelio dainų, H. Perelsteinas su „Ažuoliuko“ chorū parengė sudėtingų klasikinės ir šiuolaikinės rimtosios muzikos kūrinių, tarp kurių G.F. Händelio oratorija „Judas Makabėjus“, E. Balsio oratorija „Nelieskite mėlyno gaublio“, S. Rachmaninovo kantata „Pavasaris“ ir daugelis kitų.

Dirigavęs beveik visose to meto

dainų šventėse, H. Perelsteinas pakelė „Ažuoliuko“ sparnus ir nesuskaičiuojamoms kelionėms užsienio šalyse, kur skynė pergalės ir demonstravo chorinės muzikos aukštumas, taip garsindamas Lietuvos vardą.

RENGĖJU INF.

Vilniaus festivalyje – nepaprastas smuiko ir fortepijono duetas

2013 m. birželio 10 d. 19 val. į Lietuvos nacionalinės filharmonijos Didžiąją salę klausytojus pakvies neeilinis smuiko ir fortepijono ansamblis. Jaunosios kartos smuikininkė Dalia Kuznecovaitė ir Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas Petras Geniušas pristato spalvingą klasikos programą.

Dalia Kuznecovaitė ir Petras Geniušas klausytojai išgirs nebe pirmą kartą. Tačiau tai, kad scenoje susitinka skirtingu kartu ir nevienodos koncertinės patirties turintys lietuvių menininkai, intriguoją dar labiau. Muzikos kritikai, išgirdę juos koncertuojančius kartu, jau pranašavo sėkminges naujo kūrybinio dueto ateitį. Kas vienija šiuos talentingus muzikus? Pirmiausia nepaprastas muzikalumas, reiklumas meninei

kokybei, sceninė kultūra – tuo galės išsitikinti ir Vilniaus festivalio lankytøjai.

Dalia Kuznecovaitė – ryškus vardas ne vien Lietuvos, bet ir kitų šalių scenose. Studijavusi Vokietijos aukštosiose muzikos mokyklose Kelne ir Rostoke, ji tėsiai mokslos Paryžiaus nacionalinėje konservatorijoje, prof. B. Garlitskio klasėje.

Smuikininkė – ryški solistė, daugelio tarptautinių konkursų laureatė, koncertuojanti didžiausiose Europos, Azijos ir Amerikos scenose. Šiaisiai numatytis smuikininkės koncertai Vokietijoje, Ukrainoje, Lenkijoje, JAV, Pietų Korėjoje, Portugalijoje. 2013 m. laimėjusiai konkursą „Deutscher Instrumentenwettbewerb“ Daliai buvo su teikta galimybė groti unikaliniu italių meistro Lorenzo Ventapane smuiku „Napolis 1795“.

Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas Petras Geniušas – vienos ryškiausių mūsų diečių Lietuvos pianistų, asmenybė, išsiskirianti plačiais interesais, naujų išraiškos formų, nekasdieniškų muzikinių ir dvasinių potyrių paieškomis. Jo interpretacijoms paklūsta vienų epochų muzikinis repertuaras, o jo rengiami koncertai sutraukia būrius gerbėjų. P. Geniušas koncertuoja ir kaip solistas, ir su kitais atlikė-

jais, orkestrais, dirigentais, tarp ku- rių minėtinis M. Rostropovičius, Y. Menuhinas, R. Katilius, A. Kniazevas, D. Geringas, V. Noreika, V. Čekasinas, V. Tarasovas ir kt. Apie aktyvią pianisto koncertinę ir kūrybinę veiklą liudija puikiai kritikai ir publikos ižvertinti išleisti Vokietijos, Japonijos ir Lietuvos leidėjų.

Išskirtinio smuiko ir fortepijono vakaro programoje – ivairių epochų kūriniai, atskleisiantys skirtingas atlikėjų meninių aukštumų puses. Pradėdami koncertą Giuseppe's Tartini Sonata smuikui ir fortepijonui, dar vadina „Velnio trelės“, muzikai ketina parodyti savo virtuozinius gebėjimus. Nenuostabu, kad dėl ypač sudėtingų techninių pasažų šios sonatas imasi retas muzikantas. Du XIX a. muzikos opusai – Franzo Schuberto Fantazija smuikui ir fortepijonui C-dur ir Césaro Francko Sonata smuikui ir fortepijonui A-dur – kamerinės muzikos šedevrai, išskleidžiantys visą romantinės muzikos spalvą ir emocijų įvairovę. Koncerto programoje – ir viena poetiškiausiai vadinama Vlado Jakubėno kompozicija smuikui ir fortepijonui „Melodija-le-genda“.

VILNIAUS FESTIVALIO INF.

Anonsai

Hermano Perelsteino 90-osioms gimimo metinėms

Devyniasdešimtasis „Ažuoliuko“ iškūrėjo Hermano Perelsteino gimimo metines Maestro mokiniai, bendražygiai ir visa didelė choro „Ažuoliukas“ šeima kviečia paminėti birželio 7 d. 19 val. Šv. Kotrynos bažnyčioje. Prisiminimai apie legendinį muziką, chorvedį ir pedagogą, ištkimiausiu mokinį pagarbai vadintam tiesiog „šefu“, skambės ne tik geru žodžiu. Tarp muzikinių vaiko kūrinių bus ir specialiai šiai datai sukurta daina.

1959-aisiais iškūrės bermiukų ir jau nuolati chorą „Ažuoliukas“, H. Perelsteinas įnešė didžiulį indėlį į Lietuvos muzikos istoriją ir sukurė tikrą muzikos talentų kalvę bei neeilinę gyvenimo mokyklą, o po dviejų dešimtmiečių buvo priverstas pasitraukti į JAV. Atminimo vakarą akcentu taps maestro laiškai savo mokiniams ir draugams, rašyti jau emigracijoje. Juos skaitys taip pat buvęs „Ažuoliuko“ choristas – aktorius Andrius Bialobžeskis.

Koks H. Perelsteino portretas išrežė į vaikišką pirmųjų „Ažuoliuko“ choristų atmintį, pasakos šiandien žinomas Lietuvos muzikinio pasau-

– Šileika Birbynių gatvėje – gražu, – tarė Jis...

Ir nuėjo visai kitur.

Tą dieną Birbynių gatvėje gyvenimas virė be Šileikos...

Néra vietas balandžiams

Ispūdžiai iš 55-osios tarptautinės Venecijos meno bienalės

Monika Krikštopaitė

Venecija keri kaip gyvosios istorijos miestas. Nepasikeitė miesto struktūra, nes nėra kur plėstis. Tie patys akmenys ir dožų, ir Visconti, ir Brodskio šliuoti. Nepasikeitė ir paskirtis – tai pirklių ir lėbavimų (opers, kaukių balių, priėmimų, atidarymų ir vakarėlių) uostas. Pirklii parduoti, regis, susirinko ir viena bienalė. Todėl ten kalbama šiek tiek mažiau apie meną, daugiau apie pasiodymą, nacionalinius reikaliukus, vardų kalves, dominavimo žaidimelius ir ryšius. Ryšių mezgimą ir jau esamų naudojimą. Apie maloniminius.

Gal todėl viskas pasirodė labai jau nuosaiku, sušukuota, supakuota, apvilkta į frakus. Kaip brangoje firminių ženkų perdutuvėje. Tiems, kurie tai mėgsta, šis miestas-teatras yra ideali scena. Visi geidžiami naudinių žmonės ir varžovai ranka pasiekiami. Jei ne tame atidaryme, tai kitame vakarėlyje. O tie, kurie ne perka, ne par(si)duoda, yra arba paprastas žūrovas, laukiantis reginio (ar poveikio per kitus kanalus), arba spauda, kuri vienaip ar kitaip, gal visai nedaug, išsilieja į pirkimo-pardavimo (skatinimo) procesus. (Be jokios abejonių, hierarchija ir čia aiski). Todėl jiems dosnai į rankas kišami dailūs drobiniai maišeliai su spausdinta informacija, kartais katalogais ir įvairiomis laikmenomis, retkarčiais įdedama dar papildoma maloni dovanėlė. Kuo paviljonas tolliau ir kuo prastesnė reputacija turi (dėl geografijos ar kuratoriai dar nėra ryšingi), tuo maišeliai pilnesni, dailesni. Paviljonų iš viso 88, o akreditacijos veikia iki tris dienas, tad aktyvusis viliojimas ne šaijau sau. Dabar arba niekada. Tai net šiek tiek labiau viešųjų ryšių bienalė.

Nepaisant maišelių grožio ir patikimo žmogaus patarimų, vis tiek nuo daugybės aplinkybių priklauso, ką pamatysi. Nepamirškime, kad Venecija veikia kaip labirintas, kuris kada nori ir kur nori tave išspjauja. Galbūt kai atsidursi toje vietoje, kurioje norėjai, kūnas pareikalaus savo. Daug atsitiktinumo. Kurioj vietoj, kokia sekā, kokios būklės būsi, kai menas stos prieš tave, nieks nežino. Tris kartus norėjau paklūti į Prancūzijos paviljoną, kuris yra susikeitus vietomis su vokiečiu, ir pamatyti Anri Salos „Ravel Ravel Unravel“ (2013), bet nesusklostė. Pagal tai, kiek ir kaip visi apie šį paviljoną kalbėjo, kokia nejveikiama kaskart buvo norinčiųjų ten paklūti eilė, regis, auksinio liuto siela vis dėlto nukeliai pas jį.

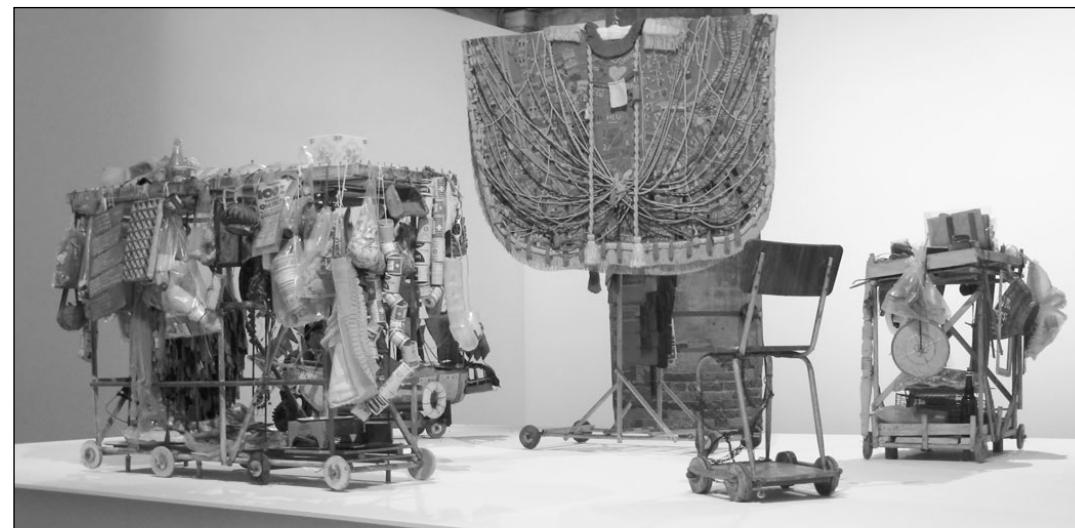
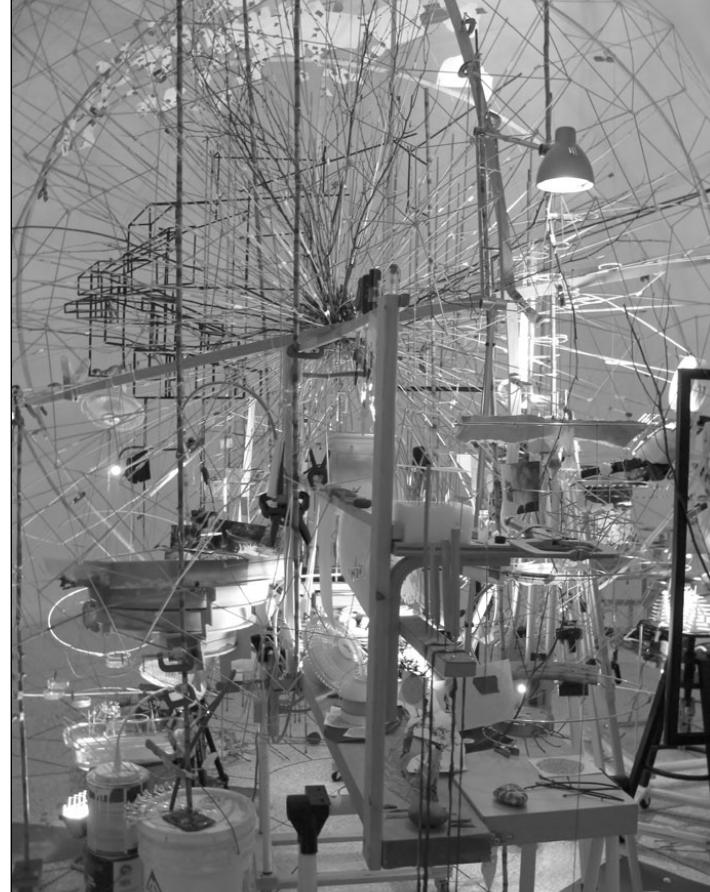
Tokioje gausybėje lakoniškos minties ir vizualiai paveiklū kūriniai turi daug daugiau šansų būti suprasti. Bet čia tik vidutinio lygio žaidėjų užsiėmimas. Sutinku su Marina Abramovič, kad nors suvokimo staigumas tampa beveik prievoles, ieškoti reikštų tokų kūriniių, kurie nurungia laiką taip, kad tas nustoja egzistuoti. Marina kalba apie ilgos trukmės performansus. Aš manau, kad tai tinkai bet kam. O tai ypač aktua-

lu, kai kūriniai pešte pešasi dėl dėmesio, vakarop kaip prekybcentrio pardavėja nebegali pasakyti, kas prieš tavo akis slinko kasos takeliu visą dieną. Šioje bienalėje stabdančių laiką kūriniai buvo labai mažai. Kur kas daugiau pasitaikė kūriniai savižudžiai – tai darbai, tiesiogiai iš labai priklausomi nuo ilgo ir painaus teksto, arba patys neapričiamos talpos tekstas ar vaizdų kolekcija. Matyt, taikyta į temą „Enciklopediniai rūmai“. Daug portretų, piešinių, stalčių ir kt. rinkinių. Bejegystė prieš kickybę – aktualiai tema. Vis pasigesdavau temos pragvildenimo, mat teinė žinojau jau važiuodama.

Sprendžiant pagal šią Venecijos bienalę, menas darosi vis vartotojų iškesnis, apima vis labiau viską, todėl nekeista, kad parodos formatas ritasi atgal prie kunstkameros arba įdomybių rinkinio žanro. Rodoma viskas, kas galėtų priversti žvilgsnį užklūti. Ezoteriniai piešiniai ir schemas, anonimišku medituotuojų ritualo liekanos, kristalai, privačios nuotraukos, kaliniai piešiniai, vudu rankdarbiai, pseudofilosofų, narkomanų ir psychinių ligonių menas (pagrindinėje parodoje), trimetrinis pano iš baltų žūrkių kūnelių (Makedonijos paviljonas). Kinų paviljone išvis nuoširdžiai patiekti televizijos dirgiklių stiprikliai grynu pavidalu (savas ir svetimas skausmas, minia, žaizdos, šaudo, gauto, sprogsta, nusirengia – pilnas repertuaras).

Vis dėlto XX a. pradžios ezoteriniai ir „išplėstos sąmonės“ autorių darbai yra visai geras kontekstas šiuolaikiniams menui. Štai Sarah Sze instaliacijos Jungtinės Amerikos Valstijų paviljone atrodo kaip grynas autizmo iškūnijimas. Pridėlioti visokų detalių, detailityčių pagal kažkokį savitą tvarką. Atrodo, metus užtruktum, kol apvilkutum daiktelius akmens paviršiaus raštu marginantu popieriumi ir sudėliotum

Sarah Sze, „Trigubas taškas“, JAV paviljono fragmentas

Artur Bispo do Rosário (Brazilija), ekspozicijos Centriname paviljone fragmentas

L. ŠALČIŪTĖS NUOTRAUKOS

dažus, tušnukus, puodelius bei siūlėlius. Jei ne beprotiškas mastas, būčiau čia pat užmiršusi kaip visišką nesusipratimą. Tad keistumas šioje bienalėje vis dar yra egzotinė meno prekė. Gal tik gerai, kad to keistumo dabar dažniau savyje ieškom, o ne kituose.

Įkyriai pasikartojantys motyvai buvo trys: knygos, medžiai ir spinos. Iš knygų drožtos skulptūros (Wim Botha, Pietų Afrikos paviljonas), gaminti hipertalmudai (Entang Wiharsa, Indonezijos paviljonus), pešioti ir versti vabzdžiai žodžiai (Simryn Gill, Australijos paviljonus), dėlioti ornamentai, tūriai (Odires Klaszo, Brazilijos paviljonus) ir t.t. Daugiai ypač trauka. Medžių nuotykiai irgi ne ką prastesni. Pas latvius švytuoją, Kosovo paviljone tampa percinama kiauryme, belgai medži išsidina iki monstro (visas iš vaško) ir rodo mišlingoje beveik tamsoje. Knyga ir medis – labai tauri ir aktualū: dabanties kalba, edukacija ir ekologija, tačiau įdomu, kodėl staiga visiems taip parūpo spinos. Lietuvos paviljonas ne išimtis. Gal jos tapo kokios nors su-

pakuotos erdvės arba atminties talpos simboliai? Tiesa, dar nemažai kur figūruoja vanduo. Pavyzdžiu, Alfredo Jaaro kūrinys „Venečija, Venecija“ (2013, Čilė) baseine skandina ir iškelia visai nemažą Giardini sodo maketą. Atrodo kaip pragmata. Funkcija – „liakas susimastyti“, regis, nesuveikė. Rimti dalykai grubiu atrakcionu paversti ir Rusijos paviljone – šūkių ant sienos vyrai verčiami „išpažinti savo grubumą, gašlumą, narcisizmą, piktnaudžiavimą melu ir demagogija, banalumą ir godumą, cinizmą, vagystes, spekuliaciją, išvaistymą, rajumą, silpnumą, pavydumą ir kvailybę“. Teatrališko performanso dalyviai: kostiumuoti sustinge vyrai, iš dangaus krentantys pinigai (su užrašu: tikėjimas, vienybė, laisvė, meilė), klaptais žiūréti į pinigus ir žūrovės su skėčiais (vyrai neleidžiami) po pinigų lietumi. Quentinino Tarantino stiliumi rusai įbruka „atpilde“ parodiją. Nusijuokiai, bet po to supratau, kad juokas vis dėlto piktas, netikinčiosios.

Man, kaip žmogui, nusiteikusiam ciniškai bienalės „eurovizinio“ formato atžvilgiu, labiausiai patiko bienalės instituciją pašiepiantys kūriniai. Kubos paviljone rezonavau su Lazaro Saavedros poros minučių filmuku „Profesinai santykiai“ (2008). Tėn atsisėda du rimti išvaizdūs vyrai. Vienas klausia:

– Esi dalyvavęs Venecijos bienalėje?
– Ne, – atsako antrasis.
– O Dokumentoj?
– Irgi ne.
– Tai gal tavo darbų yra MOMA muzicuje?
– Nėra.
– Aha... na tai tada viso gero.

Sakytam, geras anekdotas, bet panašumo gali rast ir be žiburio. Neretai bendraujama visai ne apie meną. Vienas iš povyros reikšmingas amerikonas palydėjo mus iki (vertė apsilankymo) Meksikos paviljono, pakeliui paklausė, iš kur mes. „Lietuva?... Niekada ten nebuvau, na tai daži viso gero.“ Ir še tau kad nori, Lietuva gauna pamėjimą. Reikštų džiaugtis.

Besidžiaugiant iškart turiu prispažinti, kad nesu vadinosios patafizinės krypties meno gerbėja ir teisingausia būtų, jei detaliau apie šį paviljoną rašytų kitas žmogus,

labiau išsigilius ir juo nepersisintonęs. Man atrodo, kad tokio tipo menas, kaip ir abstrakcioji dailė, turi trumpą galiojimo laiką, nes yra tiesiogiai susijęs su įkalbėjimu bei įkalbančiaisiais asmenimis ir kur kas mažiau su žūrovus.

Man smagiau buvo Slovėnijos paviljone pavadinimui „Vardan mūsų ekonomikos ir kultūros“, nes ten sukos filmas, kuriame imituojamas labai rimtas posėdis ir sprendžiamas, kas turėtu važiuoti į svarbų reprezentacijų meno renginių, suprask, bienalę. Vienas iš veikėjų sako (pasakoju iš atminties): „O gal palikime menininkui tik sieną, tuomet kitus iškabinsime, bus daugiau mūsų astovų, sudeginime daug interesų.“ Nacionalinė reprezentacija aptariama aukštomis frazėmis ir tai dievaži juokinga. Nebūtų taip linksma, jei tame nebūtų daug tėses. Visos siebos, perskyros ir užuolaidos nuklotos vabalų ornamentu. Vestibiulyje kabu paveikslai iš biurokratų kabinetų. Vos neapsisukau pasibaisėjusi, kol nepastebebėjau tolesnio tako. Čia atvirai parodijuojamas menas kaip suvenyras, biurokratinis menas. Šiame paviljone ir dar keiliouose menininkas ir menas tampa problemiški. Vis raitosi klausimas – ką reiškia būti menininku, kaip atrodo jo sėkmė. Vadinas, ne aš viena pilna cinizmo. Jo turėjo ir norvegai, šalia solidžiai rodyto (nematyto ir labai įdomaus) Edvardo Muncho – Lene's Berg filmas „Purvinas jaunas pasileidėlis“ („Dirty young loose“), kur savęs pardavinėjimas, esant norui ar geroms aplinkybėms, įvardinamas meniniu veiksmu. Paviljonas vadinasi irgi vaizdingai – „Saugokis šventosios kekšęs“ („Beware of the holy whore“). Maišelį su šiuo užrašu pasilaikysiu, kad nepamirščiau gero priekės.

Žuvų turguje, kai lükuriuodama dairiausiai tarp tunų, kalmarų ir aštuonkojų, pastebėjau, kad visi stogai, lempos, atbrailos aptaisytos smaigaliais ar stiklo šukėmis. Tapai aišku, kodėl San Marko aikštėje beveik nebėra balandžių. Venecijiečių neapykanta šiemis turistų peniniems paukščiams pasiekė apogėjų. Čia nėra vietas balandžiams. Pamaniau, kad kai kurie kūriniai taip pat verčia jaustis ir žūrovus.

Atmintis, kurioje gyvena pasaulis

Panemunės pilies atidarymas ir Česlovo Lukensko personalinė paroda „Mumifikatai“

Asta Jackutė

Žmonijos kultūrinė atmintis dažnai seka vaizduotės ir istorijos pėdaisais. Būtas laikas atrodo tampresnis ir gausesnis atmintį dirginančių jutimių pojūčių – regos, uostės, lytėjimo prisiminimų. Pracitis nuolat tikrinama – perrašomas jos versijos, bandomi išrišti būtojo laiko paslapties mazgai.

Lietuviai tautos kultūrinius atminties sluoksnius jau 220 metų kaupia seniausia ir didžiausia universitetinė menų mokykla Baltijos šalyse – Vilniaus dailės akademija. Jai priklausanti renesansinė Panemunės pilis yra ta materialiosios koletyvinės atminties vieta, kuria Akademijos bendruomenė rūpinosi, restauravo ir atvėrė mokslo, meno, turizmo reikmėms.

Didžioji pilies (at)gimimo šventė vyko šią gegužę ir sutapo su Akademijos 220 metų veiklos sukaktimi. Šventė, kaip dera pilies iškilmėms, vyko su renesansiniais šokais, senųjų amatų pristatymu, šventinėmis kalbomis ir apdovanojimais, ekskursijomis po pilies koridorius, lydimomis muzikos, pokalbių ir pypkių dūmų. Tiems, kurie šventėje nesilankė ir ekskursijoje nedalyavo, verta žinoti, kad Panemunės pilis skaičiuoja 400 metų istoriją, ji ne šiaip koks istorinis muliažas. Ši pilis – autentiška ir gyva. Su savomis istorijomis, legendomis, nugvenčiais likimais, išpildytais ir pamirštais dvarininkų norais, iš sienas išigérusiomis vienuolių maldomis, gairėmis nusudintais pamatais. Pilis daug kartų perstatyta. Iš pradžių jos bupta renesansinės, vėliau, pasikeitus šeimininkams, pastato architektūroje atsirado klasicizmo elementų, interjerai dekoruoti antikinių figūrų frizais, statytos baltų koklių cilindrinių krosnys. Pilies kompleksą XVIII a. puošė ištaigingas liepų ir ažuolų parkas. XX a., tarpukariu, pilie trumpai veikė saleziečių vienuolynas, po Antrojo pasaulinio karo iškeldintas. Gaisrų nusiaubta, menkai prižiūrima, nykstanti pilis priklauso kelioms kultūrinėms įstalgoms, kol 1982 m. perėjo Vilniaus dailės akademijos globon. Priklasymas Akademijai – mažytė, tačiau reikšminga laiko atkarpa pilies istorijoje. Akademijos pastangomis Panemunės pilis vėl traukia dėme-

Česlovas Lukenskas, „Žiūri ir stebisi“ fragmentas

sij, stimuliuoja vaizduotę. Tiesa, restauruotas pilies erdvės santūrai išleidžia radikalias naujoves. Būtas, istorinis laikas čia iširėžęs į kiekvieną sienos plyši, tad lyg rėžtuku akių pjautų tiesmuki bandymai nuodugniai pilį modernizuoti, paversti dirbtina praėjusio laiko „iškamšą“. Pilis erdvės nuo reprezentacinėi

Česlovas Lukenskas, „Vaikšto ir jaučia“ fragmentas

NUOTRAUKOS IŠ AUTORIAUS ARCHYVO

salių iki pat rūsių pilnos, „sočios“. Iš jų sienose likusius laiko žymiu galima atsekti pilies praeities įvykius ar išitraukti į apmąstymus apie praeinantį laiką.

Pilyje atidaryta Česlovo Lukensko personalinė paroda-instaliacija sužadino smalsumą. Lukenskas – netik vienas įdomiausių Lietuvos menininkų, bet ir Vilniaus dailės akademijos Vilniaus fakulteto dekanas, sugebantis rasti pusiausvyrą tarp rutinių Akademijos pareigų vykdymo ir autentiško buvimo kūrėju, menininku, stebėtoju.

Č. Lukensko personalinės paro-

veria lankytoujui ir siūlo arba priimti ir klausti, arba atmeti jos siūlotas istorijas.

Č. Lukensko paroda sudaro dešimt segmentų, kurių kiekvienas išdėstyta vis kitoje pilies salėje, turinčioje istoriškai nulemtą pavadinimą. Pasak darbų autorius, savo kūryba jis kalba apie paveldo išsaugojimo trapumą, konkretios vietas ir pastato istorinę reikšmę. Kartu autorius suaktualina meninių projektų īgyvendinimo paveldo objektuose idėjas. Savo darbais pasakodamas apie būtų laiką, kūrėjas išvengia praeities idealizavimo ir paviršutiniškos

„Mumifikatai“ primena sapną, viziją, suanglėjusius pilies vabalus, gyvūnus ir net žmones. Kiekvieną jų nešvaru, teplu, grubu. Aptirpusios, aptrupėjusios formos objekta pirmiausia norisi liesti. Pagramdyti, pačiupinėti, lytējimu pajausti tai, kuo žvilgsnis nej(s)i tikino – materialumu ir tuo, kad dalyvauji paslaptingesame kūrinių virsme, kad esi čia

romantikos. Priešingai, objektai labai gyvi, natūralūs, įkvėpti, chtoniški – tarsi išnérę iš žemės gelmių, ugnes nasrų ar nusileidę iš drėgno Panemunės ruko. Kabantys, krentantys, gulintys, susmigę, įsitempę parodos objekta – dinamiški, judrūs, nerimstantys. Prieš žiurovo akis vyksta keliausoksnis spektaklis. Galima skaityti šalia parodos dalių pateiktus poetiskus tekstu arba ignoruoti autoriaus siūlomus žodžius ir bandyti pačiam ištirti, prakalbinči dešimtį „Mumifikatų“ grupių. Parodos kūrinius Lukenskas padarė iš įvairiausiu medžiagų – audinio, klijų, medžio, dažų, plastiko, nuodėgių, molio, metalo rėmų. Tai (ne)grąžūs, (ne)nauji, net ne parodiniai objekta. Jie per daug grynai ir charakteringi, kad patiktu ir tiktų bet kokiai erdvi. Jie – panemuniečiai. Susiję ir susilieję su vis dar kiek laukinė pilimi, pilni priešingybų. „Mumifikatai“ – sklidini grubių, bet ir jautriai suręstų materialų kūnų dūlėjimo, tamso, nykimo ir savo ištiesumo, gimties nuotaikų. Č. Lukenskas kūriniuose darmiai jungia stichijų pričybes – sausų, grunte išpaustų, likimo valiai paliktu formų gruoblėtumą ir glitaus paviršių pelėjimo minkštumą, džiovinančios spigios ugnes pėdsakus ir tarsi besvorio, audiui aptraukto daikto lengvumą.

Štai pilies Svetainės salė ir autorius eksponuoja objektų grupę „Vaikšto ir jaučia“. Juodosios mažylės žvaigždės, sukabintos ant medinių lubų. Žvelgia žemyn, nekreinta. Jos sustingusios laikę, besvorėje, belaikėje būtyje. Tačiau tuo pat metu čia daug jausmo ir judevio. Ant sienų kabos didžiosios žmogiažvaigždės. Jos pagamintos iš audinio, medžio rėmo, nutepotos dažo sluoksniu, suraukštėtos netvarkinti klostėmis, supurvintos, tuomet vėl kruopščiai nuvalytos tarsi aliejais apšlakysti kūnai. Rodos, kad jos alsoja, mainosi, virpa, net spindi savo išpaustą jėgą.

„Mumifikatai“ primena sapną, viziją, suanglėjusius pilies vabalus, gyvūnus ir net žmones. Kiekvieną jų nešvaru, teplu, grubu. Aptirpusios, aptrupėjusios formos objekta pirmiausia norisi liesti. Pagramdyti, pačiupinėti, lytējimu pajausti tai, kuo žvilgsnis nej(s)i tikino – materialumu ir tuo, kad dalyvauji paslaptingesame kūrinių virsme, kad esi čia

ir dabar šalia savo išskaike keisto (ne)kūriniu virstančiu gyvu (ne)objektu.

Kyla įtarimas, kad „Mumifikatai“ žaidžia su žiūrovu – kaskart pažiūrėjusi į tą patį objektą matai vis kitąją veidą – tai suvargus, iškankintą, tai jautriai išvagotą rievėmis, raukšlėmis, tai uždarą, karingą.

Štai Priėmimus salėje Česlovas Lukenskas įkurdino smagą objekto grupę pavadinimu „Stovii ir nekantrauja“. Palubėje kybantys objektai primena kaimo palėpe sukabintas dešras, kumpius – visa, kas skatinė lietuvišką apetitą, jeigu ne vienas „netyčinis“ kailiniuotasis objektas dešrigalis. Būtent jis „sugadina“ kulinarinį vaizdą ir žiūrovą priverčia vėl suabejoti, sunerimti pradžioje lengvai pasiūlytu tikrovės reginiui, provokuoja mąstymą ir žiūrinčiojo akylumą. Panašiai su lankytojo dėmesiu žaidžia ir kitos „Mumifikatų“ grupės. „Žiūri ir stebisi“ – kėdės, stalas, audinys – kybo ore. Objektai apsimeta įprastais daiktais. Tačiau jie pakeitė savo paskirtį, išlaisvinti nuo funkcijos, neprilausantys nei esamam, nei buvusiam laikui.

Visos objekto grupės tarpusavyje nėra griežtai atribotos, atskirtos. Priešingai, jos pasirodo taip, lyg tarpusavyje kalkbėtusi ir provokuotų žiūrovą išstrauktį į pokalbį. Parodos erdvėse lankytojas užtrunka bent porą valandų. Per tą laiką spėja suprasti, kad „Mumifikatus“ veikia kintanti dienos šviesa, objekta maišosi, virsta vis kitkuo. Tai skatina į pilį ir į parodą gržtīti. Noriši ilgam likti erdvėje, kur būtas laikas yra aktyvus, įdomus, o meno kūriniai peržengia „gražaus, naudingos daikto“ ribas ir tampa gyvais, lyg su restauruota pilimi (at)gimusiais jos savininkais. I Česlovo Lukensko „Mumifikatus“ susiitenkė visa Panemunės pilies paslaptis, keliausoksnės praeities istorijos, legendos īgavimo formas. Cia galima perfrazuoti istoriko Pierre'o Nora mintį: „Gyvename pasaulyje, kuriame viešpataujama atmintis.“ Po apsilankymo Panemunėje ir „Mumifikatų“ parodoje lieka jausmas, kad visi mes gyvename bendroje atminte, kurioje verda tarsi atskiras pasaulis.

Panemunės pilis (Jurbarko rajonas, Pilies I arba Vytenės gyvenvietė)
Dirba antradieniais-sekmadieniais 9–18 val.

Kronika

55-oje Venecijos meno bienalėje Lietuvos-Kipro pavilionui skirtas specialus paminėjimas

Birželio 1 d. buvo paskelbt 2013 m. Venecijos bienalės nugalėtojai. Apdovanojimus skyrė Tarptautinės meno parodos žiuri: Sofía Hernández Chong Cuy (Meksika), Francesco Manacorda (Italija), Bisi Silva (Nigerija), Ali Subotnick (JAV), pirminkaujant Jessica' Morgan (Didžioji Britanija).

„Auksinis liūtas“ už geriausią na-

cionalinį pasiodynę atiteko Angolai su Edsonu Changu projekte „Luanda, Enciklopedinė miestas“. Pavilonas išskirtas už sėkmę kuratorių ir menininkų bendradarbiavimą, kuris leido atskleisti tiriamos temos sudėtingumą ir suderinamumo galimybęs nebuviama.

„Auksinis liūtas“ geriausiam menininkui Tarptautinėje parodoje „Enciklopedinai rūmai“ skirtas Tiago Seagalui (Didžioji Britanija, 1976; Giardini centrinių paviljonas). Autorius įvertintas už reiklų ir naujas disciplinas inicijuojantį požiūrį į darbą.

„Sidabrinis liūtas“ daug žadančiam jaunam menininkui iš parodos „Enciklopedinai rūmai“ skirtas Camille Henrot (Prancūzija, 1978; Arsenalas). Autorė išskirta už jausminę ir dinamišką briažą, kuris atspindi mūsų laikus.

Žiuri specialiai paminėjimu iš parodos „Enciklopedinai rūmai“ išskyre Sharon Hayes (JAV, 1970; Arsenalas) už tai, kad privertė mus permastytį privataus ir viešo gyvenimo sferų tarpusavio ryšių sudėtingumą, gebėjimą keisti. Taip pat Roberto Cuoghi (Italija, 1963; Arsenalas) už dėmesį prikaustantį pasiodynę.

O iš nacionalinių paviljonų žiuri išskyre Kipro ir Lietuvos jungtinį paviloną, kuruojamą Raimundo Malašausko, su projektu „Oo“ už originalų kuratorių formatą, kuris sujungia dvi šalis į bendrą patirtį. Projekte dalyvauja Lia Haraki, Maria Hassabi, Phanos Kyriacou, Constantinos Taliotis, Natalie Yiaxi, Morten Norbye Halvorsen, Jason Dodge, Gabriel Lester, Dexter Sinister (Kipro atstovai); Liudvikas Buklys, Gintaras Didžiapečis, Elena Narbutaitė, Kazys Varnelis, Vytautė Žilinskaitė, Morten Norbye Halvorsen, Jason Dodge, Gabriel Lester, Dexter Si-

nister (Lietuvos atstovai).

Specialus paminėjimas taip pat skirtas Japonijos paviljonui su Koki Tanaka projektu „apskritai kalbant – dalinimasis nežiniai ir kolektyviniai veiksmai“ („abstract speaking – sharing uncertainty and collective acts“) už kandžią bendradarbiavimo netekimų refleksiją.

Venecijos bienalės taryba, vadovaujama Paolo Barattos, Massimiliano Gioni siūlymu už viso gyvenimo pasiekimus „Auksiniu liūtu“ apdovanėjo Maria Lassnig (g. 1919, Austrija) ir Marisa Merz (g. 1926, Italija).
PAGAL RENGĖJŲ INF.

Idėjos gimsta sapne

Brianas De Palma apie „Nuodėmingą aistrą“

Ši penktadienį Lietuvoje pradedamas rodyti Briano De Palmos filmas „Nuodėminga aistra“ („Passion“, Vokietija, Prancūzija, 2012). Filmas atidarė pernykštį Venecijos kino festivalių. 1940 m. gimęs De Palma dažnai pavadinamas šiuolaikiniu Hitchcocku, nes jo filmuose per kuriami didžiojo meistro siuzetai, daug dėmesio skiriama psichoanalizei. De Palma – vienas pagrindinių 8-ojo ir 9-ojo dešimtmečių JAV postmodernizmo kūrėjų. Pats jis tvirtina, kad seka Sergeaus Eistensteino montažo kaip konflikto teorija, ir priduria, kad filmas savaime yra prievara.

Tačiau De Palmos kino karijera ne iškart prasidėjo nuo prievarčio ir žiaurumo vaizdų. Jis išgarsėjo 7-ajame dešimtmetyje kaip komediografas ir satyrikas, jaunimo kontrkulūtūros tradicijų tėčias. De Palmos komedijose vaidino dar niekam nežinomas Robertas De Niro. Netrukus režisierius nusprenčė, kad vis konservatyvesne tampančiai šaliai reikia aštresnių dirgiklių. 1973 m. pasirodė De Palmos filmas „Seserys“. Jo herojės – atskirtos Siamo dyvynės. Viena tapo žudike, kita – reportere. Šiame filme išryškėjo iki šiol režisierius mėgstamos temos ir stilus. De Palma kuria dviprasmiškas situacijas, kuriose slipy grėsmė, mėgsta aktyvią kamerą, ryškias spalvas, nerimą žadinančią muziką, todėl dažnai pavadinamas šiuolaikinio psychologinio trilerio kūrėju, jo filmuose dažni vuverizmo, asmenybės susidvejinimo motyvai. Tačiau kad ir kokie žiaurūs būtų režisieriaus filmai, o žmogžudysčių įrankiai, švelniai tarant, netradiciški, žiaurumas ir prievara De Palmos filmuose nėra natūrališki, tai – rafinuotų vizualių ir psychologinių efekto rezultatas.

Pasaulinę šlovę De Palmai atnešė Stepheno Kingo romano „Kerė“ (1976) ekrанизacija. Pasakojimas apie paniekintą paauglę, kuri, netikėtai išgijusi telekinečės galių, ima žiauriai keršti, pasižymėjo ne tik šiuolaikinės dvasios ir gotikinio siaubo mišiniu, bet ir ironiška režisieriaus distancija. Kitas jau klasikiniu tapęs De Palmos filmas – „Žmogus su randu“ (1983). Šiame postmodernistinėje klasikinio Howardo Hawkso gangsterių filmo perdirbinyje pagrindinį vaidmenį sukūrė Alas Pacino. Jis vaidino ir dar viename De Palmos gangsterių filme „Karlito kelias“ (1993).

1987 m. pasirodė vienos garsiausių JAV postmodernistinių filmų „Neliečiamieji“, kuriame De Palma atkūrė gangsterio Alo Capone's teismo istoriją. 1996-aisiais De Palma režisavavo pirmajį, regis, niekad nepasibaigiančios „Nejmanomos misijos“ filmą. Paskutiniai dešimtmeciai režisierius sukūrė skirtingu žanru filmą „Gyvatės akys“ (1998) stebino kino kameros virtuoziškumu ir fantastikos elementais, regis, išprastame politiniame trileryje. „Misija į Marsą“ (2000) stulbino ne-

tikėta režisierius mokslinės fantastikos traktuote. Filmuose „Fatališka moteris“ (2002) ir „Juodoji orchidėja“ (2006) De Palma pasinėrė į *film noir* stilus tyrinėjimus. Filmas „Redacted“ (2007) pasakojo apie karą Irake.

Po ilgokos pertraukos sukurtoje „Nuodėmingoje aistroje“ De Palma grįžo prie mėgstamu temų. Filmo herojės, kurias suvaidino Rachel McAdams ir Noomi Rapace, dirba vienoje korporacijoje. Kristina jaučia malonumą kontrolioti savo asistentę Izabelę. Kai Izabelė užmezga romaną su Kristinos meilužiu, tarp moterų kyla karas. „Nuodėminga aistra“ – tai prancūzų režisierius Alaino Corneau filmo „Meilės nusikaltimas“ (2010) perdirbiny. Patiekiamė žurnale „Cahiers du cinéma“ (2013, vasaris) ir dienraštyje „Komsomolskaja pravda“ (2013, balandis) išspausdintų interviu su režisieriumi fragmentus.

„Nuodėminga aistra“ suteikia malonumą paklysti pasakojime, sapnuose, bet kartu mes esame pažiūstoje teritorijoje – Brianas De Palmos filme. Ar po gana skirtingu filmu „Redacted“ ir „Juodoji orchidėja“ norėjosi sugržti prie Jums svarbios kino krypties?

Reikia išmesti iš galvos mintį, kad režisierius nusprenčia, kokį filmą kurs, ir paskui išgvendina savo su manymą. Kinas – tai pramonės šaka, ir projektas pasižymi daugybė parametrų. Kartais projektas žlunga, kartais – ne, kartais susipina daugybė elementų, leidžiančių jam išvykti, ir tada filmas kuriamas. „Nuodėmingos aistros“ atveju mano produiseris Saidas Ben Saidas atsiuntė Alaino Corneau filmo „Meilės nusikaltimas“ DVD su pasiūlymu kurti perdirbinį. Manau, kad Corneau filmas visai vykš, bet pagalvojau, kad šią istoriją galima papasakoti ir geriau. Radome finansuotojus, aktorius, tad sukūrėme savo filmą. Niekad nesakau sau: „O ką, jei sukurčiau filmą kaip kad prieš dviešimt metų?“ Ne, matau elementus, kuriais galiu pasinaudoti, šiuo atveju Corneau filmą, pridedu savo viziją ir požiūrių, tai viskas. Kuriu savo maniera, o kai dangu manoma, kad kuriu neblogus filmus, kai kurie elementai, kurie būdingi tik man, kartojasi skirtinėse filmuose. Juos susieti – tai jau jūsų, kritikų, darbas.

Perdirbiniai dažniausiai kuriami pagal senus filmus. „Meilės nusikaltimas“, kuriame vaidina Ludivine Sagnier ir Kristin Scott Thomas, palyginti naujas.

Filmas man patiko, tame puikiai sukurta heroju charakteriai. Be to, mėgstu filmuoti moteris ir žinai, kaip jas padaryti dar mislingesnes. Taip pat patiko mintis demaskuoti žudiką ne pabaigoje, o filme viduryje. Bet daug ką pakeičiau: sustiprinau siužeto paslaptingumą, perkeliu veiksmo užuomazgą į sapno epizodą, pakeičiau policijos tyrimą

kai kuo daug įdomesniu. Kam reikia tą pokalbių prie stalo? Stengiausiu sukurta vaizdo požiūriu neįprastesnį filmą, sukurta tokį efektą, kad žiūrovą būtų visiškai suklaidintas ir negalėtų suprasti, kas ką užmušė.

Tai policijos tyrimo istorija, bet nėra nieko nuobodesnio, kaip matyt policininkus, kurie sėdėdamai prie stalo apklausia itariamajį. Užtenka įjungti televizorių ir žiūrėti tai be pabaigos. „Nuodėmingoje aistroje“ man buvo įdomu įnečių netikrumo, abejonių. Alaino Corneau filmo trūkumas – pernelyg greitai atskleidžiamas, kas išvysko. Yra žmogžudystė apkaltinta moteris, kuri ne supranta, kas išvysko. Sapnai leidžia perkelti visą informaciją į šiek tiek siurrealistišką pasaulį, kur sunku suprasti, ar tai sapnas, ar ta moteris yra viską kruopščiai apskaičiavusi musikalči. Man atrodė, kad įdomiai filmuose sulieti realybė ir fantazijas, nuolat nutrūkstantys sapnai leidžia klausti apie kaltę ir nekaltaus. Tai labiau intriguoją.

Jūs dažnai naudojate sapnų scenas...

Taip, jos suteikia įvairiausią stilizacijų galimybę. „Nuodėmingoje aistroje“ reikia daug ką aiškinti: kas ką kam padarė ir kodėl. Jei tai nufilmuoti sapno forma, žiūrėti bus kur kas įdomiau. Be to, dar galima pažaisti ir žiūrovų abejonėmis, ar taip atsitiko iš tikrųjų, ar tik sapne? Mano filmuose „Seserys“ ir „Kerė“ sapnas niekad nesibaigia – tai košmariškas sapnas! Kažko panašaus yra ir „Nuodėmingoje aistroje“. Man patinka filmuoti sapnus dar ir todėl, kad galiu panaudoti nestandartūskus rakursus, keistą apšvictimą, atėjus tarsi iš *film noir*. Bet svarbu ir nepersūdyti, kad episodai nebūtų pernelyg keisti. Juk sapnuodamas nežinai, kad miegi, nors kartais ir klausiai savęs: „Tai sapnas ar tikrovė?“ Pasitelkęs visus tuos triukus galiau lengvai užpudruoti žiūrovų smegenis ir jie palaikys žudikę nekalta avele. Man pačiam idėjos dažnai gimi sapne, iškyla iš pasąmonės...

„Nuodėmingoje aistroje“, kaip ir kituose Jūsų filmuose, daug ironijos. Kartą esate sakęs, kad amerikiečiai nesupranta ironijos.

Ironija... O Dieve! Kad pamatyti ironiją Amerikoje, užtenka įjungti televiziją, kuri rodo tik ironiškus postmodernius šou... Ar užduodamas šitą klausimą turėjote omenyje „Redacted“? Iš tikrųjų, Amerikos žiūrovams negalima rodyti filmo, kuris kritikuoja armiją, jie to nesupras ir iškart atstums. Mūsų kariai yra šlovingi, jie šventei, esame nuolat bombarduojami vaizdais, rodančiais, kokie nuostabūs mūsų kariai. Nė menkiausio noro kritiskai įvertinti jų vaidmenį.

„Nuodėmingos aistros“ herojės yra moterys, vyrai filme – liurbiai. Filmo požiūrio taškas taip pat yra moteriškas, tai gana reta Jūsų kūryboje.

Esu panašus į dailininkus, kurie

Brian De Palma

mieliau rinklavosi nuogus modelius moteris, o ne vyrus. Tokiam heteroseksualiam vyrui kaip aš tai visiškai normalu.

Ar ne todėl pasirinkote operatorių Jose Luisą Alcaine'ą, kuris dažnai dirba su Almodovaru?

Man labai patinka tai, ką jis nufilmavo Almodovarui. Alcaine'as gerai išmano, kaip filmuoti moteris, jis vienas nedaugelio tokų meistrių. Tai labai svarbu, nes filmas kalba tik apie tai, kas yra paviršiuje, apie reprezentaciją, – gyvenamie reclamos pasaulyje. Tai gana sudėtinga parodyti. Su panašia problema susiduria filmė „Antrininkas“, tai supratau susitikę su Stephenu Burumu, su kuriuo paskui dirbau dažnai. Jis sugerbėdavo aktores paversti nuostabiomis.

Keista matyti, kad dalis didžiųjų Amerikos režisierių – Coppola, Lynchas, Ferrara, Carpenteris, Cronenbergas ir kiti, yra visiškai už Holivudo sistemos ribų, jie – originalai, dažnai priversti ieškoti finansavimo užsienyje, kad galėtų tapti darbų Jūs taip pat. Ar tai Jūs įkvėpia?

Visada buvau originalas, tad man tai nieko nauja. Dabar didelio biudžeto filmai yra komiksų ekrанизacijos, tai filmai paaugliams, jie manęs visiškai nedomina. Sistemoje nebeįmanoma kurti filmų suaugusiams. Net Spielbergui, kuris puikiai išmano, kaip pasiekti sėkmęs, vienems savo rimtiems filmams reikia ieškoti paramos už Holivudo ribų. Pavyzdžiu, Paulo Thomaso Andersono „Mokytojų“ finansavimo labai turtinges mecenatas. Tarp „Redacted“ ir „Nuodėmingos aistros“ turėjau galimybę kurti amerikietiškus filmus, bet aš jau esu tokio amžiaus, kai svarbu, ko iš tikrųjų noriu pats. Nereikia švaistyt energijos nieko nevertiems projektams. Reikia dirbti, ir tai viskas. Ar noriu ilgus mėnesius leisti Los Andžele, susitikdamas su žmonėmis, kurie nieko nesupranta? Žinoma, kad ne!

Dabar verčiau filmuoju Europoje, pavyzdžiu, Prancūzijoje, kur yra sava kino pramonė, kultūra, istorija ir pagarba kinui. Maža to, šioje šalyje malonu gyventi. Niekada nebegrišiu iš Holivudo, jis pernelyg varginia. Mano amžiuje svarbu rūpinantis gyvenimo kokybe. Kai pagalvoju apie gyvenimą Beverli Hilsę, kad turėčiau sėstis už mašinos vairo, žiūrėti į studiją... ne, niekados daugiau! Dabar esu laimingas gyvendamas savo gyvenimą iš dirbdamas savo darbą.

PARENĖ
KORA ROČKIENĖ

Idealistai

Krësle prie televizoriaus

Ryškiausias pastarųjų dienų televizijos išpūdis – ne puošnus, iškilmingų sovietmečio jubiliejų tradicijas, deja, pernelyg primenantis Sajūdžio dvidešimtpenkmečio minėjimas, o vieno abituriento pasiskymas per pirmadienio žinią. Vai kinas piktinosi, kad kitataučiai turės vienodas salygas stojant į aukštąsias mokyklas. Buvo akivaizdu, kad abiturientas nesupranta, jog tie, kuriuos jis pavadino kitataučiais, yra tokie pat Lietuvos piliečiai, kaip ir jis. Skirtumas tik tas, kad jie baigė kitas mokyklas, kuriose dėstoma yu gimbė kalba. Man tas trumputis interviu – ženklas, kad kažkas papuvė mūsų švietimo karalystėje.

Amerikiečių dokumentininkas Davis Guggenheimas (jo filmas „Nepatogis tiesa“) yra pelnęs „Oskarą“ susirūpino savo tautiečių švietimo sistemoje. 2010 m. pasirodė „Belaukiant Supermeno“ (TV3, 9 d. 00.50) kritiškai analizuoją JAV valstybinės mokyklas. Keli gabūs vaikai tapo payzdžiu, kad mokykla labiau stabdo, nei skatina mažųjų sugebėjimus, o pedagogams rūpi tik vykdyti visuomenės jiems primestus reikalavimus. Režisierius teigia, kad tokia sistema yra neefektinga, nes ji neskatina talentingu vaikų.

2010 m. parodytas Sandango festivalyje filmas sulaukė daugybės apdovanojimų ir sukėlė audrą žiniasklaidoje bei akademinių bendruomenės protestus. Diskusijose dalyvavo žurnalistai, edukologai, mokytojai, švietimo ekspertai. Guggenheimas teigia, kad viešųjų JAV mokymo ištaigų degradacija trunka jau kelis dešimtmecius, ir bando suprasti jos priežastis.

Netvirtinu, kad „Belaukiant Supermeno“ – išskirtinis kino dokumentikos pavyzdis, bet gerai suprantu, kad jis kalba apie tai, kas aktualu ir mums. TV3 filmą rodo naktį, matyt, šventai tikėdama, kad šio kanalo žiūrovams filmas neaktaus. Bijau, kad TV3 neklysta. Juolab kad vis akivaizdžiai pasitvirtina dar neseniai keistai skambėję intelektualų teiginiai, esą žengiamieji naujuosius viduramžius. Bet pasakiniuose metais „mistika“ tiesiog užplūdo televizijos ekranus. Laidos ir neva dokumentiniai filmai apie aiškiaregius, ekstrasensus, nepaaš-

„Ženklai“

kinamus reiškinius, šventuoję stebuklius tiesiog masiškai brukami, kaip ir idiotiški horoskopai net kokybiška save laikančios žiniasklaidos puslapiuose. Aš tą mistinį nukvakimą siej ir su mokykla. Manau, kad primityvūs katechetai puikiai prisdeda prie naujo opumo liudžiai – įvairaus plauko „mistikos“ išpopuliarėjimo.

Geriau, kai mistika tampa komedijos tema. Davido Koepo „Vaiduočių miesto“ (TV3, 8 d. 01.35) personažas, stomatologas mizantropas Bertramas (Ricky Gervais), po klinikinės mirties gali matyti negyvėlius, dar blogiau tai, kad jų dvasios gali užmegzti su juo kontaktą ir apipilti įvairiai prašymais. Pats aktyviausias yra verslininkas (Greg Kinnear), kuris prašo Bertramo sužlugdyti jo našlės vestuves.

Amerikiečių kine rimtai mistika domisi režisierius M. Nightas Shyamalanas. TV3 (8 d. 23.30) primins jo 2002 m. filmą „Ženklai“. Filmo herojus Gremas, kurį suvaidino Melas Gibsonas, anksčiau buvo pastorių, bet po žmonos mirties praradotikėjimui. Gremas gyvena feromo kartu su dvemis vaikais ir broliu Meriliu (Joaquin Phoenix). Tačiau jo ramy gyvenimą sudrumšcia keisti įvykiai. Kukurūzų laukuose atsiranda ratu, kurių diametras – net 150 metrų. Gremas bando išsiaiškinti, ar tai ateivų iš kosmoso darbas ir ką reiškia tie keisti ženklai.

Manau, ne vienas amerikietis pasiūlytu filmo herojui kreiptis į psichoanalitiką. Šis personažas amerikiečių kine išpopuliarėjo ne be Woody Alleno filmų įtakos. Žavios

Jonasas Pate'o komedijos „Psichonalitikas“ (BTV, 12 d. 21.25) herojus gydo Holivudo žvaigždes. Bet Henris (nuostabus Kevinas Spacey) ima abejoti savo sugebėjimais ir vis labiau pasiduoda pomėgiui rūkyti žole...

Kas būtų, jei iš kino staiga dingtų psichoanalitikai? O jei dingtų visi serijinai žudikai? Šią savaitejų dar tikrai bus. Rowdy Herringtono filme „Per plauką nuo žūties“ (LNK, 10 d. 22.35) policininkas Tomas neoficialiai ieško miestą terorizuojančio serijinio žudiko. Jis įsitikinęs, kad žudikas dirba policijoje, ir visai nenumano, kad šis taip pat ieško proges susitiki su juo ir jo partnerine. Manau, kad filmas ne vienam sužadins nostalgiskus prisiminimus. Jis sukurtas 1993-aisiais, o tada Bruce'as Willis ir Sarah Jessica Parker buvo tokie jauni.

J Los Andželą nukels visai kitoks Davido Aycero pernykštis filmas „Patruliai“ (TV3, 9 d. 22.40). Balandži miręs populiarus amerikiečių kritikas Rogeris Ebertas pavadinimo į vienu geriausių pastarųjų metų filmų apie policininkus. Du neišskiriami draugai Brajanas (Jake Gyllenhaal) ir Maikas (Michael Pena) patruliuodami patenka ir į šeimyninių konfliktų, ir į kruvinų nusikaltimų sūkuri. Brajanas su savimi nuolat tamposi kino kamerą ir filmuoja bei komentuoja policijos darbo rutiną. Filmuojant kamera buvo privertinta prie aktoriaus krūtinės ir dalis jos nufilmuotos medžiagos įėjo į filmą, bet „Patruliai“ – tai rusų operatoriaus Romano Vasjanovo („Stileivos“) darbas. Subjektyvios

kameros išpūdis padėjo kurti teigiamą policininko įvaizdį. Juolab kad Brajanas, nepaisant sunkaus darbo, netapo ciniku. Atvirkščiai – jis idealistas, tikintis, kad „gina gėrį nuo blogio“. Aycero filme nėra įprastos detektivinės intrigos, jis tiesiog panaudina į patrulių kasdienybę ir išpradžiu net primena realybės šou.

Uli Edelio filmo „Baaderio-Meinhof kompleksas“ (BTV, šv. 7 d. 00.25) herojai taip pat buvo idealistai. Tai pirmoji pokario metais užaugusi jaunų vokiečių karta, jaunuoliai, kurie negalėjo susitaikyti su tuo, kad jų tėvams tyliant pritariant Vokietijoje įsigalėjo naciai. Jie – vokiečių radikalų kairiųjų grupuotės „Rote Armee Fraktion“ (RAF) teroristai. Grupė susikūrė ant visą Europą apėmės 7-ojo dešimtmecio jaunimo protestų bangos. RAF nariai manė, kad nacionalsocialistinė šalies praeitis pasmerkta nepakanamai, jie piktinosi JAV imperializmu, autoritarinėmis vokiečių visuomenės struktūromis ir siekė nuversti

„Psichanalitikas“

kapitalistinė sistemą Vokietijos Federacinių Respublikoje. Grupės veiksmų teoriniu pagrindu tapo Mao Zedongo, Carloso Marighelli ir Frantzo Fannono darbai. Save jie vadino miesto partizanais. Sakoma, kad RAF rėmė Rytu Vokietijos „Stasi“. Revoliucioneriai puldinėjo bankus, vykdė politines žmogžudystes, bendradarbiavo su kitomis teroristų organizacijomis. 1977-ųjų rudenį, kai kalintys Štutgarto kalėjime teroristai buvo rasti negyvi savo ka-

merose, kilo valstybės krizė. Grupės lyderiai – labai skirti. Andrejas Baaderis net nebuvo baigęs vidurinės, o Ulrike Meinhof – filosofė ir žurnalistė, filologė ir filosofė Gudrun Ensslin buvo mąstytojo G.W.F. Hegelio palikuonė. Deja, Edelis ir aktoriai Moritzas Bleibtreu, Martina Gedeck, Johanna Wokalek viska gerokai supaprastino ir savo herojus rodo istorikus, erotomanus ir fanatikus. Tačiau režisierius gana objektyviai rekonstravo RAF istoriją, atkūrė politinį epochos kontekstą, nors „Baaderio-Meinhof kompleksas“ man pasirodė pernelyg didaktiškas. Kita vertus, žiūrovams, kurie anksčiau apie RAF nicko nebuvo girdėję, bus proga papildyti savo istorijos žinią. Manau, todėl filmas patiko ir Amerikos kino akademijos nariams, naminavusiems jį „Oskaru“.

Mégstantiems gerą politinį kiną ir tikras politines kovas galiau rekomenduoja Rono Howardo 2008 m. filmą „Frostas prieš Nixoną“ (TV, šv. 7 d. 22.50). Sukurtas pagal garsaus britų scenaristo ir dramaturgo Peterio Morgano pjescę, filmas pasakoja apie ciklą interviu, kuriuos 1977 m. populiariam britų televizijos laidų vedėjui ir žurnalistui Davidui Frostui davė iš JAV prezidento pareigų po Votergeito skandalo atsistydių Richardas Nixonas. Tie pokalbiai patraukė milžiniškos auditorijos dėmesį, pakeitė žanro taisykles ir politikos veidą. Daugiau kaip 45 milijonai žiūrovų keturis vaikus stebėjo žurnalisto ir politiko dvikovą. Žiūrovai svarstė, ar žmogus, atsakingas už šalies viešajį gyvenimą paralyžiavusį skandalą, sugebėtas atsiptrašti. Tiksliau, ar žurnalistui pavys tą atsiptrašymą išpešti. Abu filmo herojai puikiai supranta šios kovos svarbą. Nixonui (Frank Langella) tai ne tik būdas užsidirbtis pinigų, bet ir galimybė grįžti į politiką. Frostas (Michael Sheen) nori atskiratytis pramoginių laidų specialisto etiketės. Howardas tiksliai perteikė epochos atmosferą ir laidas lydėjusius jausmus, o aktorių sugebėjimas kurti psychologiskai iškinamus personažus nusipelne nuoširdžių liaupsiu.

Jūsų –

JONAS ŪBIS

Anonsai

Krokuvos kino festivalio prizai – Marato Sargsyan „Tėvui“

Sekmadienį pasibaigusio 53-iojo Krokuvos kino festivalio laureatų tapo Marato Sargsyan filmas „Tėvas“. Jis apdovanotas „Sidabriniu ragu“ geriausiam vidutinio metražo dokumentiniam filmui. Tarptautinio dokumentinių filmų konkurso žiuri, kuriam vadovavo rusų dokumentininkas Sergejus Dvorcovyus, taip suformulavo savo sprendimą: „Nors filmas rodo kontroversišką žmogų, režisierius vengia imtis kokių nors bandymų jį vertinti, pa-

sitikēdamas vaizdų poveikio galia.“ Savo prizą filmo operatoriui Linui Dabriškai „už sugebėjimą pagauti ir perteikti ekrane grožį“ paskyrė ir Lenkijos kino operatorių susivienijimas.

„Auksinis ragas“ geriausio filmo režisieriui paskirtas Torai Mārtens už filmą „Colombianas“ (Švedija, Suomija). Žiuri formuluočiai skamiai taip: „Visada pasirengę kamera pagauti reikiamą momentą ir reikiama vietą, režisierė Tora Mārtens ir operatorius Erikas Vallstenas labai pagarbiai sekia paskui savo filmo herojus. Intymiai, bet nesuvartytai jie mums suteikia ypatingą pricigą prie herojų gyvenimo. Savo

filmu jie perteikia universalią žinią apie tai, kaip labai šeimos nariai rūpinasi savimi, kaip menkai galime kontroliuoti savo gyvenimą ir kokia ribota mūsų atsakomybė už kitus. Rutuliojama priklausomybės nuo narkotikų ir alkoholio problemos fone, ši šeimos drama priverčia mus mastyti ne tik apie Pablo, Fernandą ir jų motiną, bet ir apie mus pačius.“

„Sidabriniu ragu“ geriausiams pilno metražo dokumentiniams filmams apdovanoti režisierių Marcelio Łozińskio filmas „Tėvas ir sūnus kelionėje“ ir Paweł Łoziński filmas „Tėvas ir sūnus“. Žiuri savo sprendimą formuluoja taip: „Ar ta pati tėvo ir sūnaus profesija yra pra-

keikimas, ar malonė? Ar galima pasinaudoti filmu, kad užgliaystytum vienas ar kitas šeimos problemas? Du garsūs kinematografininkai – tėvas ir sūnus – išsirengia į kelionę, ieškodami atsakymų į šiuos ir kitus klausimus. Jų įkvėpimas – abieju kinių sugebėjimai, įrankiai jų rankose bei prieš juos nusidriekęs keliais. Rezultatas – išskirtinis kino eksperimentas bei abipusės meilės, nepaišant sudėtingų santykų, lūdijimas.“

Žiuri pažymėjimo sulaikė Mahdi Flefelis – „už filmą „Ne mūs pašaulis“ (D. Britanija, Jungtiniai Arabai Emrytai, Libanas), pasiimantį mus kartu su savimi į labai asmenišką kelionę pas šeimą ir drau-

gus, gyvenančius palestiniečių pabėgelių stovykloje Libane. Intymus, bet kupinas pagarbos, empatijos, humoro ir meilės Mahdi Flefelio požiūris surikuria nepakartojamą mažos, neturinčios ateities perspektyvų benuomenės portretą.“

Tarpautinių dokumentinių muzikinių filmų konkursą laimėjo Jay'us Bulgeris už filmą „Saugokite Bakero!“ (JAV), tarptautinio trumpo metražo filmų konkurso nugalėtoju už filmą „Laiškas“ (Rusija) tapo Sergejus Loznica, Lenkijos filmų konkurse nugalėjo Filipo Dzierżawskio filmas „Meilė“.

„7MD“ INF.

Parodos	Užsienio reikalų ministerija	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	iki 12 d. – Ketvirtadienio peržiūra. Vsevolodo Kovalevskio instaliacija	Dailė
Vilniaus paveikslų galerija	Galerija „Lietuvos aidas“	Zygimanto Augustino tapyba priklauso realistiškumu ir keistumu. Šio autorius retrospektyvinę parodą iki liepos 2 d. galite pasižiūrėti „Juškus Gallery“ (B. Radvilaitės 6 B, Vilnius).
<i>Didžioji g. 4</i>	<i>Trakų g. 13</i>	
Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai	Danutės Gažienės grafikos paroda „Užrašai“	
Lietuvos dailė XVI–XIX a.	„Prospektu“ fotografijos galerija	
Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai	<i>Gedimino pr. 43</i>	
Paroda „Lukas Kranachas Vyresnysis (1472–1553). Madona su Kūdikiu po obelimi“	Fotografijų paroda „(Ne)priimtina“ (XX amžiaus 5-asis – 8-asis dešimtmeciai)	
Radvilų rūmai	Pamėnkalnio galerija	
<i>Vilniaus g. 24</i>	<i>Pamėnkalnio g. 1/13</i>	
Reginos Matuzonytės-Ingelevičienės tapybos paroda „Spalva ir linija išreiškianti pojučiai“	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Raumenys“:	
Tarptautinė paroda „Sidabro amžius. Rusų dailė Baltijos šalių kolekcijose. 1890–1930“	Edvardas Juchnevicius (1942–2011), Rimvydas Kepežinskis, Audrius Puipa (1960–1997), Petras Repšys, Edmundas Saladžius, Mikalojus Povilas Viltutis	
Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas	Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus	
Lietuvos nacionalinis muziejus	<i>Pilies g. 40</i>	
Naujasis arsenatas	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Randai“: Jonas Čepas, Kęstutis Vasiliūnas	
<i>Arsenojo g. 1</i>	Šv. Jono gatvės galerija	
Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės istorija	<i>Šv. Jono g. 11</i>	
Lietuva carų valdžioje	Vaikiškos knygos meno ir iliustracijų paroda „4 iliustratoriu pasakos“ (knygos, iliustracijos, objektais, žaislai)	
Lietuvių liaudies menas	iki 8 d. – paroda „Bitė Vilnius – tarptautinis jaunų menininkų susitikimas“	
Kryždirbystė	Teatro, muzikos ir kino muziejus	
Paroda „Vaikystės metų kraštas“	<i>Vilniaus g. 41</i>	
Paroda „Žemaičių vyskupijos istorija“	„Menas senuojuose Lietuvos dvaruose“: Oksanas Leadbitter (D. Britanija) tapyba	
Kazio Varnelio namai-muziejus	Galerija „Arka“	
<i>Didžioji g. 26</i>	<i>Aušros Vartų g. 7</i>	
K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Dienoraštis“: Irma Balakauskaitė, Inga Dargužytė, Danutė Gražienė, Asta Rakauskaitė	
Šiuolaikinio meno centras	Galerija „Meno niša“	
<i>Vokiečių g. 2</i>	<i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i>	
ŠMC skaitykloje – Gedimino G. Akstino paroda	iki 8 d. – Marius Jonučio paroda „Kažkas naujo“	
nuo 14 d. – 15-oji tarptautinė Vilniaus tapybos trienalė „Tapybos kontekstai“	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Jos kalba“: Viktorija Daniliauskaitė, Saulė Kisarauskienė, Jūratė Rekevičiutė, Jūratė Stauskaitė, Laisvė Šalčiutė, Eglė Vertelkaitė, Birutė Zokaitytė	
Modernaus meno centras	Galerija AV17	
<i>Literatu g. 8</i>	<i>Aušros Vartų g. 17</i>	
nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Dienoraštis“: Irma Balakauskaitė, Inga Dargužytė, Danutė Gražienė, Asta Rakauskaitė	iki 9 d. – Petro Saulėno paroda „Atvirukas. 2005–2012 (7)“	
Galerija „Kairė–dešinė“	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Atmintis“: Kęstutis Grigaliūnas, Diana Radavičiūtė, Rūta Spelskytė	
<i>Latako g. 3</i>	Galerija „Rašytojų klubas“	
nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Jos kalba“: Viktorija Daniliauskaitė, Saulė Kisarauskienė, Jūratė Rekevičiutė, Jūratė Stauskaitė, Laisvė Šalčiutė, Eglė Vertelkaitė, Birutė Zokaitytė	<i>K. Sirvydo g. 6</i>	
Meno projektų erdvė „Malonioji 6“	nuo 10 d. – Kotrynos Šešelgytės akvarelės darbų paroda „Iš svetur“	
<i>Malonioji g. 6</i>	Galerija „Meno niša“	
iki 8 d. – iliustracijų ir komiksų paroda „Kaja Avberšek ir jos gyvūnai“	<i>J. Basanavičiaus g. 1/13</i>	
Galerija „Vartai“	iki 8 d. – Marius Jonučio paroda „Kažkas naujo“	
<i>Vilniaus g. 39</i>	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Atmintis“: Kęstutis Grigaliūnas, Diana Radavičiūtė, Rūta Spelskytė	
iki 15 d. – Konstantino Bogdano (jaun.) paroda „9/4“	Galerija AV17	
VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS	<i>Aušros Vartų g. 17</i>	
Galerija „Akademija“	iki 9 d. – Petro Saulėno paroda „Atvirukas. 2005–2012 (7)“	
<i>Pilies g. 44/2</i>	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Atmintis“: Kęstutis Grigaliūnas, Diana Radavičiūtė, Rūta Spelskytė	
Pirmoji dizaino krypties meno doktorantų paroda	Galerija „Kunstkamera“	
Galerija „ARgenTum“	<i>Ligoninės g. 4</i>	
<i>Latako g. 2</i>	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Šiukūnijmai“: Žygimantas Augustinas, Rimvydas Bartkus, Augustas Bidlauskas, Linas Jablonskis, Gediminas Leonavičius, Šarūnas Leonavičius, Rolandas Rimkūnas	
Paroda „Papuošalas mama“ ir Stasio Krausko „Moters gimimas“	Galerija „Juškų gallery“	
A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“	<i>B. Radvilaitės g. 6B</i>	
<i>Dominikonų g. 15</i>	Žygimanto Augustino paroda „Tapyba. 2000–2013“	
Dailininkų Tamošaičių kūryba	Galerija „Kunstkamera“	
XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai	<i>Ligoninės g. 4</i>	
Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras	nuo 12 d. – parodų ciklo „Kūnas. Lietuvių grafika 1980–2013“ paroda „Šiukūnijmai“: Žygimantas Augustinas, Rimvydas Bartkus, Augustas Bidlauskas, Linas Jablonskis, Gediminas Leonavičius, Šarūnas Leonavičius, Rolandas Rimkūnas	
<i>Naugarduko g. 10/2</i>	Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras	
iki 14 d. – Miriam Meras ir Žibunto Mikšio grafikos darbų paroda	Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus	
Prano Domšaičio galerija	<i>V. Putvininkio g. 64</i>	
<i>Lietuvos dailės muziejaus</i>	Kęstučio Palioko (1933–1978) paroda, skirta dailininko 80-mečiui	
Šiaulių universiteto dailės galerija	„7md“ rekomenduoja	
<i>Tilžės g. 22</i>		
nuo 7 d. – Šiaulių Dainų progimnazijos neformalaus vaiku švietimo Naujuju medijų mokyklos mokinų kūrybos paroda „Laukas“		

<p>PANEVĖŽYS</p> <p>Dailės galerija <i>Respublikos g. 3</i> Stanislovo Žvirgždo fotografijų paroda „Lietuviški peizažai“ Panevėžio tarptautinė fotografijos bienalė „Žmogus ir miestas“</p> <p>Panėvėžio kraštotoyros muziejus <i>Vasario 16-osios g. 23</i> iki 13 d. – Albino Šileikos prievertspcių paroda</p> <p>Panėvėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka <i>Respublikos g. 14</i> Tarptautinio tapybos projekto „Mėlynasis vanduo“ paroda</p> <p>DRUSKININKAI</p> <p>V.K. Jonyno galerija <i>M.K. Čiurlionio g. 41</i> Adomo Galduko jubiliejinė tapybos ir foto-dokumentikos paroda „Vulkaniški proveržiai“</p> <p>PALANGA</p> <p>Galerija „Ramybė“ <i>Výtauto g. 35</i> Jūratė</p>

„Nuodėminga aistra“

Savaitės filmai

Didysis Getsbis ***

Franciso Scotto Fitzgeraldo romaną į ekraną perkėlęs australų režisierius Bazas Luhrmannas išsaugojo melodramatišką siužetą: mīslingas turuolis Getsbis (Leonardo DiCaprio) myli filmo pasakotojo Niko (Tobey Maguire) pussererę Deizę (Carrey Mulligan), ištekėjusią už aristokrato ir mergiausiaus Tomo (Joel Edgerton), ir padarys viską, kad Deizė būtų su juo. Tačiau igyvendinta Getsbio amerikietiškoji svajonė atsimuš į „senųjų pinigų“ prietarus ir aristokratų klastą. Vis dėlto šis siužetas Luhrmannui yra tik pretekstas kurti megalomaniską kičinį 3D kino reginį, kuriame vaizdu tiršumas užgožia kamerinę meilės dramą ir 3-iojo dešimtmecio JAV atmosferą (JAV, Australija, 2013). (Vilnius, Kaunas)

Kolibrio efektas ***

Jasonas Stathamas vaidina Afganistano karo veteraną, tarnavusį specialiuosiuose daliniuose. Kadaisė jis turėjo bėgti nuo karo teismo ir dabar slapstosi Londono gatvėse. Džėjas yra benamis ir bando pamirštį praeiti. Jo nelaimių drauge – Izabelė. Vieną naktį vyra užpuola banditų gauja. Bėgdamas jis atsiduria tuščiamie bute. Džėjas gydos žaizdas ir igya naują tapatybę. Jis randa darbą, padedamas sesers Kristinos pamažu pradeda atsigauti. Tačiau netrukus jis sužino, kad iš upės ištrauktas Izabelės lavonas. Kad atkeršytų už jos mirti, Džėjus bus priverstas vėl tapti žudymo mašina. Šis filmas – režisūrinis scenaristo Steveno Knighto („Rytietiški pažadai“) debiutas. Taip pat vaidina Agata Buzek, Sang Lui, Lee Asquithas-Coe, Vicky McClure (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

Nuodėminga aistra ****

Erotinis trileris. Dvi filmo herojės dirba didelėje korporacijoje. Kristina paskelbia karą savo asistentei Izabelei, kai sužino, kad ši užmegzgė romaną su jos meiliežiu. Amerikiečių postmodernistas Brianas De Palma supina sapnus ir realybę, siekdamas kuo labiau supainioti žiūrovus, bandančius įmerti žmogžudystės mīslę. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Rachel McAdams ir Nootmi Rapace. Šis filmas – prancūzo Alaino Corneau filmo „Meilės nusikaltimas“ (2010) perdirbinys (Prancūzija, Vokietija, 2012). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Tolyn į tamsą: žvaigždžių kelias **

Grįžusi į bazę, „Enterprize“ laivo komanda susiduria su teroristais. Astronautai mato, kad organizacijos veikla ir principai griaunami iš vidaus, o pasaulis vien giliau grimzta į bedugnę. Kapitonas Kirkas imasi vadovauti piktadario, kuris atsakingas už chaosą ir gali sunaikinti žmoniją, gaudynių operacijai. Prasideda gyvenimo ir mirties žaidimas, kuriam Kirkas bus pasirengęs paaukoti meilę ir draugystę, kad tik išgelbėtų savo vienintelę šeimą – komandą. Dar vien populiarojo serialo kino versijos tėsinį sukūrė J.J. Abramsas į filmą pakvietė Chrisą Pine’ą, Zachary Quinto, Benedictą Cumberbatchą, Zoę Saldaną, Antoną Yelchiną (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas)

Žemė – nauja pradžia **

M. Nighto Shyamalano filmo veiksmas nukelia į tolimal ateičių. Praėjo tūkstantis metų po to, kai įvyko katastrofa, privertusi žmoniją palikti Žemę ir persikelti į kitą planetą. Filmo herojus – legendinis generolas Seifiris. Atliekęs dar vieną karienę užduotį, jis nusprendžia daugiau dėmesio skirti šeimai ir trylikamečiam sūnui Kitajui. Per asteroidą audrą aparatas, kuriuo skrido tėvas su sūnumi, sugedo ir nukrito į pavojingą Žemę. Tėvas sužeistas, o sūnus turės nugalėti daug kliūčių, kad paleistų gelbėjimosi signalą. Berniukas svajojo būti tokiu kareiviu kaip tėvas. Dabar jis turi galimybę parodyti, kad yra jo vertas. Pagrindinius vaidmenis filme sukūrė tėvas ir sūnus Willas ir Jadenas Smithai (JAV, 2013). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys)

***** – ševedras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

7–13 d. – Nuodėminga aistra (Prancūzija, Vokietija) – 11.45, 14.20, 16.30, 18.45, 21 val. Žemė – nauja pradžia (JAV) – 11.45, 14.30, 16.45, 19, 21.15 Kolibrio efektas (JAV) – 14.50, 19.45, 22 val. 7 d. – Narkotikų ir žalos mažinimo filmų festivalis 2013 – 19.30 7–13 d. – Pagirios 3: velniai žino kur (JAV) – 11.30, 13.40, 16.15, 18.30, 19.15, 21, 21.40 7 d. – Greiti ir įsiutę 6 (JAV) – 11.20, 14, 15.30, 16.40, 19.20, 22 val; 8–13 d. – 11.20, 14, 15.30, 16.40, 18.30, 19.20, 21.30, 22 val. 7 d. – Geležinis žmogus 3 (JAV) – 21.20 7, 8, 10–13 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV) – 11.40; 9 d. – 11 val.

Paslaptinja karalystė (JAV)

12, 14.15, 16.25, 19 val.

Paslaptinja karalystė (JAV)

11, 13.30, 18.30 val.

Didysis Getsbis (JAV, Australija)

17.15, 20.30

Tolyn į tamsą: žvaigždžių kelias (3D, JAV)

12, 17 val.

Rifo pasaka 2 (JAV)

11.20

Rifo pasaka 2 (3D, JAV)

13.20

Krudžiai (JAV)

14.30

Geležinis žmogus 3 (JAV)

21.20

7, 8, 10–13 d. – Batuotas katinas Pūkis (JAV)

11.40; 9 d. – 11 val.

Forum Cinemas Akropolis

7–13 d. – Nuodėminga aistra (Prancūzija, Vokietija) – 13, 15.15, 17.30, 19.45, 21.50

Kolibrio efektas (JAV)

11.15, 13.30, 16, 18.30, 21 val;

Žemė – nauja pradžia (JAV)

11, 13.15, 15.45, 15.45, 18.15, 20.45; Pagirios 3: velniai žino kur (JAV) – 11.45, 14, 16.30, 19, 21.40; Paslaptinga karalystė (JAV) – 12, 14.15, 16.45, 19.15, 21.30; Paslaptinga karalystė (3D, JAV) – 10.15, 12.45, 15.30; Greiti ir įsiutę 6 (JAV) – 10.15, 13.15, 16, 19, 21.40; Krudžiai (JAV) – 13 val.

8 d. – Hannah Arendt (Vokietija, Liuksemburgas, Prancūzija)

16 val.

8 d. – Vienoje kilpoje (D. Britanija)

16.15; 8 d. – 18.30; 9 d. – 16.15; 10 d. – 18.15; 12 d. – 18 val.

8 d. – Magiškas Parazyžius 3 (Prancūzija)

21.15; 11 d. – 18.15; 13 d. – 18.45

9 d. – Bet kuriuo kelio (Islandija)

16.30; 11 d. – 18 val.; 13 d. – 18.15

9 d. – Coco Chanel ir Igoris Stravinskis (Prancūzija)

21 val.

9 d. – Optimisto istorija (JAV)

18.15; 11 d. – 18.30; 12, 14.15, 16.45, 19.15, 21.30; Paslaptinga karalystė (3D, JAV) – 10.30, 12.45, 14.15, 16.15, 17.20, 18.15, 19.30, 20.45, 21.45; Greiti ir įsiutę 6 (JAV) – 10.15, 13.15, 16, 19, 21.40; Krudžiai (JAV) – 13 val.

9 d. – Legendos susivienija (JAV)

10.45

9 d. – Ralfas Griovėjas (JAV)

10.30

8 d. – Herkus Mantas (rež. M. Giedrys) – 18 val.

9 d. – Sapnuoju, kad einu (rež. J.V. Tūras) – 14 val.

KLAIPĖDA

Forum Cinemas

7, 8 d. – Žemė – nauja pradžia (JAV) – 11.45,

14, 16.30, 18.45, 21.15, 23.30; 9–13 d. – 11.45,

14, 16.30, 18.45, 21.15

7, 8 d. – Nuodėminga aistra (Prancūzija,

Vokietija) – 18.30, 23 val.; 9–13 d. – 18.30

7, 8 d. – Kolibrio efektas (JAV) – 21, 23.15;

9–13 d. – 21 val.

7, 8 d. – Pagirios 3: velniai žino kur (JAV) –

11.15, 13.45, 15.15, 16.15, 17.20, 18.15, 19.30,

20.45, 21.45, 23.45; 9–13 d. – 11.15, 13.45,

15.15, 16.15, 17.20, 18.15, 19.30, 20.45, 21.45

7–13 d. – Paslaptinga karalystė (JAV) – 11,

13.30, 16.45, 19.15, 21.30; Paslaptinga

karalystė (3D, JAV) – 10.30, 12.45, 15.30;

Greiti ir įsiutę 6 (JAV) – 10.15, 13.15, 16, 19,

21.40; Krudžiai (JAV) – 13 val.

9 d. – Legendos susivienija (JAV) – 10.45

9 d. – Ralfas Griovėjas (JAV) – 10.30

PALANGA

Naglis

7 d. – Monstrų viešbutis (JAV) – 16 val; 9 d. –

15 val.

7 d. – Milijardierius ir blondinė (JAV) – 18 val;

8 d. – 18.30; 12 d. – 18.10

7 d. – Valentinas vienas (rež. D. Ulvydas) –

20 val.; 9 d. – 19 val.; 12 d. – 20 val.

8 d. – Piratai! Nevyklių kompanija

(D. Britanija, JAV) – 15 val.

8 d. – Mėnesienos karalystė (JAV) – 16.45;

10 d. – 17 val.

8 d. – 30 širdies dūzių (JAV, Prancūzija) –

20.15; 11 d. – 20 val.

9 d. – Meilė yra viskas, ko reikia (Danija) –

16.45; 11 d. – 17.45

10 d. – Saugus priežlobstis (JAV) – 19 val.;

12 d. – 16 val.